Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica

PROGRAM STAROSTLIVOSTI

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIE MURÁNSKA PLANINA - STOLICA
2016 - 2045

November 2015

1. Základné údaje

1.1. Kód územia: SKCHVU017

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000

1.3. Kategória: Chránené vtáčie územie
Názov územia: Muránska planina - Stolica

1.4. Platný právny predpis: Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 439/2009 Z. z. zo 17. 9. 2009, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica, účinná od 1. 11. 2009

1.5 Celková výmera územia a výmera podľa funkčných plôch

Celková rozloha CHVÚ Muránska planina - Stolica stanovená vyhláškou je 25 796,46 ha. Spracovávaná výmera na základe vrstvy GIS ŠOPSR je 25 787,03 ha. Po zapracovaní CHVÚ do databáz C - registra katastra nehnuteľností (KN), na ktorom ŠOPSR pracuje, bude možné zosúladiť GIS vrstvu s parcelným stavom.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kod pozemku	druh pozemku	výmera v ha	Zastúpenie v %
2	orná pôda	5,44	0,02
5	záhrada	4,15	0,02
6	ovocný sad	0,00	0,00
7	TTP	2659,29	10,31
10	lesný pozemok	22962,56	89,05
11	vodná plocha	32,29	0,13
13	zastavaná plocha a nádvorie	85,20	0,33
14	ostatná plocha	38,10	0,15
	Spolu	25787,03	100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1.5.2015.

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVU Muránska planina - Stolica sa nachádza v centrálnej časti SR, na rozhraní Košického a Banskobystrického kraja, v okresoch Rimavská Sobota, Rožňava, Brezno a Revúca.

CHVU tvoria tri samostatné lokality. Plošne najväčšiu severozápadnú časť geograficky vymedzuje časť územia Muránskej planiny severne od Tisovca. Južnú časť tvorí Tisovský kras západne od Tisovca. Východnú lokalitu tvorí časť Stolických vrchov – masív Stolice cca 4 km severovýchodne od mesta Revúca. Časti Muránska planina a Tisovský kras oddeľuje teleso cesty I/72 Brezno – Tisovec. Na severe územie CHVU Muránska planina - Stolica nadväzuje na územie chráneného vtáčieho územia SKCHVU018 Nízke Tatry.

Severnou hranicou CHVU prechádza zo západu na východ cesta č. I/66 Zvolen – Poprad a regionálna železničná trať Banská Bystrica - Gelnica, južnou časťou prechádza cesta č. I/72 Brezno – Tisovec - Rimavská Sobota a železničná trať Brezno – Tisovec – Rimavská Sobota. Východná hranica časti CHVU Muránska planina je vedená v línii cesty 2. triedy II/531 Tisovec – Šumiac. Východná lokalita CHVU - Stolica je prístupná sieťou lesných ciest od obcí Muránska Zdychava, Čierna Lehota a Rejdová.

Klíma

Územie CHVU je súčasťou mierne chladného, veľmi vlhkého okrsku s teplotou v júli 12 – 16°C, najvyššie polohy zasahujú do chladného horského, veľmi vlhkého s teplotou v júli 10 – 12°C. Podľa údajov z najbližšej meteorologickej stanice Telgárt je priemerná ročná teplota 4,7°C. Priemerný ročný úhrn zrážok je 1000 - 1200 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je 120 - 140, priemerná výšky pokrývky je 28,4 cm. Územie patrí k mierne až priemerne inverzným polohám, prevláda severovýchodné prúdenie vzduchu o rýchlosti 5 až 8 m/s (údaj z meteorologickej stanice Telgárt).

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVU súčasťou oblasti Gemerské pásmo, západná časť patrí do jednotky Muránska planina, východná lokalita Silica patrí do jednotky Kohútska zóna.

Podložie západnej časti územia CHVU (Muránska planina a Tisovský kras) tvorí mezozoikum vnútorných Karpát, prevažujú vápence a dolomity, svetlé, organodetritické vápence, po obvode pieskovce, ílovité a vápnité bridlice a vápence. Východná lokalita CHVU Stolica je budovaná hlbinnými magmatitmi – porfýrickými granodioritmi až granitmi.

Nadložie mezozoika je v celom území homogénne, tvorí ho nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín, lokálne sú zastúpené deluviálne a eluviálno-deluviálne sedimenty.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVU do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorné Západné Karpaty, oblasti Slovenské rudohorie, celku Spišsko-gemerský kras, podcelku Muránska planina. Východná časť CHVU zasahuje do celku Stolické vrchy, podcelku Stolica. Geomorfologické pomery tvorí semimasívny mierne vyklenutý bok rudohorskej morfoštruktúry. Prevláda hornatinový reliéf, v západnej časti je zastúpený aj reliéf krasových planín, východná časť Stolica má vysočinový podhôľny reliéf. Najvyšším bodom CHVU je vrchol Stolice (1476,4 m n.m.) vo východnej časti, západná časť dosahuje výšku 1438,8 m n. m. kótou Fabova hoľa.

Územie západnej časti tvorí krasová planina s výskytom krasových javov vytvorených vo vápencoch a dolomitoch (jaskyne, priepasti, vyvieračky, ponory, skalné útvary).
Zo súčasných geodynamických javov sa uplatňuje predovšetkým pôsobenie zrážkovej vody a vodnej erózie v krasovej oblasti, lokálne v časti Stolica sa eviduje riziko výmoľovej erózie. Náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá, nie sú tu evidované lokality zosuvov a svahových deformácií. Makroseizmická intenzita dosahuje stredné hodnoty (6 - 7°MSK-64).

Hydrologické pomery
CHVU spadá do stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch november – február, vysokou vodnatosťou v marci až máji, maximom v apríli a minimom v období január – február a september – október.
Územie CHVU spadá prevažne do hlavného povodia Slanej, sčasti do povodia Hrona. Západnú časť CHVU (Muránska planina a Tisovský kras) odvodňujú na východnej strane Muráň a Rimava, východnú lokalitu (Stolica) odvodňuje Štítnik, Zdychava a samotná Slaná, pričom tieto toky majú v CHVU svoju pramennú oblasť a patria do povodia Slanej. Severné a západné svahy Muránskej planiny odvodňujú prítoky Hrona, ktorý preteká severným okrajom územia a západne od CHVU.
Územie patrí prevažne do hydrogeologického regiónu: Mezozoikum Muránskej planiny a východnej časti Heľpianskeho podolia a priľahlé kryštalinikum s určujúcim typom krasovej a krasovo-puklinovej priepustnosti. Východná lokalita Stolica patrí do hydrogeologického regiónu kryštalinikum Stolických vrchov a Revúckej vrchoviny v povodí Slanej s puklinovým typom priepustnosti. Hydrogeologické pomery v západnej časti CHVU charakterizuje vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita, v oblasti Stolice nízka.
Územie CHVU sa nachádza mimo oblastí zvýšenej geotermálnej aktivity.

Pôdy
Prevládajúcim typom pôd na území CHVU sú rendziny a kambizeme rendzinové, sprievodné litozeme modálne karbonátové, lokálne rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín. V oblasti Stolice sa vyskytujú kambizeme modálne kyslé, sprievodné kultizemné a rankre; zo zvetralín kyslých až neutrálnych hornín .
Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité bez skeletu až stredne kamenité, v oblasti Stolice hlinito-piešťité stredne kamenité.
Pôdy prevažujú vlhké v celom území, v oblasti Muránskej planiny majú veľkú retenčnú schopnosť a strednú priepustnosť, v oblasti Stolice je retenčná schopnosť pôd malá, priepustnosť veľká.
Prevládajú pôdy relatívne čisté, plošne nekontaminované až mierne kontaminované. Bodové kontaminácie (Pb, Cd) sú evidované na východnom okraji Muránskej planiny.

Flóra a fauna

Flóra je pestrá a druhovo bohatá, vyskytuje sa tu okolo 1150 druhov vyšších rastlín. Mnohé z nich sa radia medzi endemity a subendemity. Na území Muránskej planiny sú hojne zastúpené alpínske aj subalpínske druhy, ale aj náročnejšie teplomilné druhy. Najtypickejšiou rastlinou NP je lykovec muránsky – endemit a treťohorný relikt, ktorý tu pretrval milióny rokov a prežil aj zaľadnenie.

Územie CHVÚ sa vyznačuje charakteristickou faunou bezstavovcov Západných Karpát na čo poukazuje viac ako 450 dosiaľ zistených druhov chrobákov, vyše 350 druhov motýľov, 286 druhov pavúkovcov, ďalej tu bolo zistených asi 200 druhov dvojkrídlovcov, 75 druhov mäkkýšov a 40 druhov mnohonôžok a stonôžok. Viaceré druhy Muránskej planiny dosahujú limitné hranice svojich areálov. Niektoré druhy sú viazané len na toto územie, napríklad bystruškovitý jaskynný chrobák behúnik (*Duvalius szaboi ssp. Szaboi*), ktorý je glaciálnym reliktom, vyskytujúci sa len v jednej jaskyni v Tisovskom krase. Motýľov reprezentuje napr. chránený vidlochvost ovocný (*Iphiclides podalirius*) a jasoň červenooký (*Parnassius apollo*).

Z chránených druhov stavovcov sa na Muránskej planine vyskytuje 1 druh triedy kruhoústnic, 10 druhov triedy obojživelníkov, 9 druhov plazov, 127 druhov z triedy vtákov a tiež 68 druhov cicavcov. Väčšina druhov stavovcov predstavuje karpatské lesné druhy. Vyskytujú sa tu aj niektoré druhy a na základe ich existencie možno poukázať na prítomnosť teplomilných prvkov. Na príklade plazov je to možné dokumentovať výskytom jašterice múrovej (*Lacerta muralis*), jašterice zelenej (*Lacerta viridis*) a užovky stromovej (*Elaphe longissima*). Na hranici areálu bol zistený výskyt západokarpatského endemitu hraboša tatranského (*Microtus tatricus*). Z väčších stavovcov sa tu pravidelne vyskytujú všetky karpatské veľké šelmy, medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk (*Canis lupus*), rys (*Lynx lynx*) a mačka divá (*Felis silvestris*). V severnej časti rieky Hron a v jeho prítokoch sa nachádza jedna z najpočetnejších populácií vydry (*Lutra lutra*). Na Slovensku patrí medzi kriticky ohrozené druhy. Z dravých vtákov je významný výskyt orla skalného (*Aquila chrysaetos*), ktorý tu pravidelne hniezdi, orla krikľavého (*Aquila pomarina*), včelára obyčajného (*Pernis apivorus*) a sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*). Vyskytuje sa tu aj zriedkavý hlucháň (*Tetrao urogallus*).

Územie Muránskej planiny predstavuje jednu z najvýznamnejších oblastí Slovenska, ktoré sú dôležité pre ochranu biodiverzity netopierov. Na Muránskej planine bolo doteraz zistených 22 druhov, z ktorých 10 je európskeho významu. Najčastejším druhom je netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*).

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi **sokola sťahovavého** sú oblasti v lesnom a horskom prostredí so skalnými svahmi a stenami s dostatkom dutín alebo lavíc pre umiestnenie hniezda (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva veľmi rôznorodé biotopy. Hniezdi od tropických oblastí po studené morské oblasti, v horúcich alebo studených púštnych oblastiach. Mimo hniezdneho obdobia bol sokol sťahovavý registrovaný prakticky všade vo svete, napr. aj mimo súvislej pevniny na lodiach v Tichom oceáne (White et al. 2015). Na Slovensku sú hniezdnymi biotopmi druhu vysoké skalnaté útvary v lesnom prostredí obvykle vzdialené od frekventovaných ciest a ľudských sídiel neďaleko otvorenej krajiny. Potravné biotopy predstavujú územia v pestrej krajine s mozaikou lesov, vôd a poľnohospodárskej krajiny v nižších a stredných polohách (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **hlucháňa hôrneho** sú staré prirodzené horské smrekové i zmiešané lesy. Biotopy sa vyznačujú nižšou zapojenosťou porastu, nie príliš hustým podrastom a pestrou druhovou skladbou vegetačného krytu s bobuľonosnými kríkmi (SOS/BirdLife

2013). V Európe a Ázií obýva najmä ihličnaté borovicové lesy, ďalej aj smrekové, jedľové porasty a zmiešané lesy. V niektorých častiach svojho areálu obýva aj izolované listnaté lesy, napr. pohorie Cantabria v severnom Španielsku a na juhu Uralu. Preferuje rozsiahle oblasti starých lesov, často s vlhkou pôdou a striedajúcimi sa mokraďami, rašeliniskami, vresoviskami (*Vaccinium*, *Calluna*) a čistinami. V Nórsku uprednostňuje staré lesné porasty s výrazným podielom čučoriedok (*Vaccinium myrtillus*). Počas zimy sa vyskytuje aj menej zapojených lesoch (najmä v severných oblastiach), zatiaľ čo v lete (najmä počas hniezdenia) obýva hustejšie porasty s podielom bobuľonosných drevín (de Juana a Kirwan 2012). *Na Slovensku sú hniezdnym prostredím* hlucháňa hôrneho staré riedke zmiešané a ihličnaté lesy nad 800 - 900 m n.m. s podrastom čučoriedok. Obýva aj zarastajúce okraje horských holí a hornú hranicu lesa (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **pôtika kapcavého** sú horské ihličnaté a zmiešané lesy. Vo svete obýva boreálne, subalpínske a zmiešané lesy (SOS/BirdLife 2013). V Európe hniezdi v horských borovicových (*Pinus*), borovicovo-smrekových (*Picea*) a brezových (*Betula*) lesoch, v starých porastoch s bukom (*Fagus*) a vo vyspelých ihličnatých lesoch. V severnej Amerike hniezdi v smrekových (*Picea mariana*, *P. glauca*), topoľových (*Populus*), brezových a jedľových (*Abies balsamea*) lesoch. Vyskytuje sa aj v starých topoľových a zmiešaných lesných porastoch, ďalej v subalpínskych lesoch s jedľou plsnatoplodou (*Abies lasiocarpa*) a smrekom engelmannovým (*Picea engelmanni*). Na jar sa druh presúva aj do otvorenejšej krajiny (orná pôda, rúbaniská, lesné okraje). Na týchto miestach sa počas topenia snehu vyskytujú vyššie denzity malých zemných cicavcov ako v lesoch (Holt et al. 1999). Hniezdny biotop druhu na Slovensku tvoria ihličnaté a zmiešané lesy, najmä smrekové, menej jedľovo-bukové na rovinách i v horách, obvykle vo väčších lesných komplexoch. Dôležitým faktorom pri hniezdení druhu je prítomnosť dutín v teritóriu, hniezdne dutiny sú často vytesané ďatľom čiernym v bukoch, jedliach, zriedkavejšie boroviciach a v smrekoch. Druh vzácne obsadzuje aj vhodné hniezdne búdky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **orla skalného** sú vyššie položené lesnaté oblasti v montánnom a subalpínskom pásme s priľahlými poliami a pasienkami v horských kotlinách (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva širokú škálu otvorených biotopov, zvyčajne mimo ľudských sídel; napr. pohoria, kotliny a stepnú krajinu. Lokálne sa vyskytuje aj v okolí mokradí, preferuje nízku alebo redšiu vegetáciu pred husto zalesnenými územiami. Rozšírený je od púští po okraje tundry, od hladiny mora až po vysoké pohoria. Častý je aj v alpínskom pásme, najmä v lete. Na hniezdenie využíva nedostupné, málo urbanizované priestory, napr. skalné steny a stromy v starých redších lesných porastoch. Na odpočinok a nocľah využíva najmä suché stromy v blízkosti hniezda. V suchých oblastiach v Idaho (USA) preferuje orol skalný ako hniezdny biotop oblasti porastené palinou (*Artemisia*). V takomto biotope sa zdržujú vysoké počty zajaca kalifornského (*Lepus californicus), hlavnej potravy orla skalného v tejto oblasti (Orta et al. 2015). Na Slovensku sú typickým prostredím druhu* vysoké zalesnené skalnaté pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami ako loviskami v blízkosti. Vyhovujú mu aj väčšie lesné komplexy s extenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou bez skalného prostredia. Druh a typ lesa nie je až taký dôležitý, ale v prípade stromových hniezd vyžaduje aspoň menšie enklávy starých porastov s mohutnými stromami, najčastejšie jedľami (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **výra skalného** sú oblasti s dostatkom skalných útvarov (kameňolomy, skaly, skalné bralá) v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny (Danko a Karaska 2002). Vo svete preferuje oblasti s riedkym osídlením človeka, kde sa vyskytuje najmä

v neprístupnom teréne. Hniezdi v skalnatej krajine s útesmi a roklinami, v okolí jaskýň, v lesných fragmentoch, v oblastiach s roztrúsenými stromami a v hájoch, všeobecne na nerušených miestach, mimo ľudských sídel. Obýva tiež rozvoľnené lesy, ale aj tajgu a ostatné typy lesných porastov. Ďalej aj lesostepi, riečne údolia s roklinami a zarastenými lomami, tiež poľnohospodársku krajinu so skalnatým prostredím a útesmi. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine alebo v riedko zalesnenom teréne; napr. inundačné územia, poľnohospodárska krajina, pasienky, malé obrábané polia. Hniezdnym prostredím výra skalného na Slovensku sú oblasti s dostatkom kameňolomov a skál. Okrem neprístupných skalných útvarov preferuje druh aj hniezdenie na zemi, napr. medzi balvanmi v lesnom poraste, v koreňových vývratoch, v strmých svahoch, niekedy aj na strmých kamenito–hlinitých zalesnených brehoch vôd (rieka Orava pri Tvrdošíne). Raritou je aj hniezdenie na opustenom železničnom moste v rovinatej krajine (Karaska a Cichocki 2014). Od počatku 90. rokov minulého storočia sa začal výr skalný šíriť aj do nížinných lužných lesov hraničného pásma v okolí toku rieky Moravy, kde hniezdi v stromových hniezdach (napr. v dravčích a bocianích hniezdach a koloniách volaviek) (Zuna-Kratky 2003). Na strane Slovenska boli stromové hniezda registrované napr. v porastoch lužného lesa (západné Slovensko), ďalej v nížinných dubovo-hrabových porastoch (háj susediaci s poliami a lúkami, na okraji rúbane, okres Prievidza) (Šotnár 2007) alebo v brehových porastoch topoľa sivého v nížinnej otvorenej krajine (východné Slovensko) (Pačenovský et al. 2012).

Hniezdnymi biotopmi **bociana čierneho** sú lesy všetkých typov, prirodzené aj umelé. Podmienkou je prítomnosť aspoň malého množstva starých stromov s vhodným habitatom pre umiestnenie hniezda (Karaska 2002). Vo svete obýva nerušené oblasti lesných porastov v blízkosti potokov, mokradí, vodných plôch a brehov riek, kde hľadá potravu. Vyhýba sa veľkým vodným plochám a súvislým lesným porastom. Hniezdi mimo intravilánov obcí a miest. Vtáky v subsaharskej Afrike a na Iberskom poloostrove preferujú skalnaté biotopy s riečnymi korytami. Na Iberskom poloostrove sú významnými biotopmi napájadlá dobytka, ktoré sú umiestnené ďalej od ciest, s veľkou vodnou hladinou, hlbšou vodou a s vysokou diverzitou vodných živočíchov. Zimujúce a migrujúce vtáky sa vyskytujú aj na mokradiach v otvorenej krajine a na ryžových poliach (Elliott et al. 2014). Na Slovensku hniezdi na celom území od 100 m n.m vo Východoslovenskej nížine po 1000 m n.m v Oravských Beskydách a Tatrách. Preferuje najmä enklávy starých porastov obvykle vo väčších lesných komplexoch (Karaska 2002). Hniezdo je umiestnené najčastejšie na starých stromoch, zvyčajne na spodných vetvách ďalej od kmeňa (listnaté stromy) alebo na bočných vetvách tesne pri kmeni (ihličnaté stromy) (Hudec et al 1994). Okrem hniezd na starých stromoch boli hniezda zistené aj v páse topoľov v poľnohospodárskej krajine (Rác in litt, Podunajská rovina), na skalách v lesnom prostredí (napr. Nízke Tatry, Muráňska planina, Malá Fatra) a na poľovníckych posedoch (Karaska ex Karaska 2002; Štollmann ex Karaska 2002, Podbeskydská vrchovina).

Hniezdnymi biotopmi **včelára lesného** sú hlavne teplejšie oblasti listnatých lesov (hrabiny, dubiny, bučiny) v susedstve s lúkami a pasienkami so zastúpením rozptýlenej zelene, kde je dostatok jeho potravy - blanokrídleho hmyzu (Karaska a Danko 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru, preferuje najmä listnaté lesy, avšak vyskytuje sa aj v zmiešaných porastoch. V niektorých oblastiach svojho areálu hniezdi aj v ihličnatých lesoch (napr. Škandinávia, Veľká Británia). Obsadzuje aj rôzne biotopy v otvorenej alebo zalesnenej krajine, vrátane vresovísk a oblastí v poľnohospodárskej krajine. Predpokladá sa, že na hniezdenie vyžaduje nerušené miesta. V Afrike zimuje v sekundárnych lesných porastoch

a iných husto zalesnených oblastiach (Orta et al. 2013). Hniezdnym prostredím na Slovensku sú lesy od luhov pri Latorici, Dunaji a Morave až po zmiešané a ihličnaté lesy centrálnej časti Západných Karpát. Obýva všetky lesnaté oblasti s priľahlou mozaikovou krajinou do približne 900–1000 m n.m. Vzhľadom na potravnú špecializáciu na blanokrídly hmyz mu najviac vyhovujú teplejšie a suchšie južné svahy. Optimálnym prostredím sú lesnaté nízke až stredne vysoké oblasti Karpát na okraji nížin. Preferuje viacetážové zmiešané porasty. Neobýva bezlesé oblasti a zriedkavý je aj v územiach s intenzívnou poľnohospodárskou výrobou s prevahou ornej pôdy (Karaska a Danko 2002, Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **tetrova hoľniaka** sú otvorené priestranstvá s rozptýlenými stromami a krovinami, predovšetkým s brezou nad 600 m n.m. (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva variabilnú škálu biotopov, najmä prechodné oblasti medzi lesom a otvoreným priestranstvom, napr. stepi, vresoviská, mokrade a rašeliniská. V severnej Európe preferuje opadavé alebo zmiešané lesy pred ihličnatými porastami, častejší je v mladinách ako v starších hustejších porastoch. V južnejších pohoriach, napr. Alpách okupuje aj stredne husté lesy zložené zo smreka, jedle alebo smrekovca. Vo viacerých oblastiach výskytu preferuje brezové porasty (*Betula pubescens*, *B. verrucosa*). Optimálny hniezdny biotop pozostáva zvyčajne z vysokej diverzity bylinného podrastu (de Juana a Boesman 2013). *Na Slovensku je typickým hniezdnym prostredím tetrova hoľniaka* podmáčaná riedko zarastená krajina s rozptýlenou zeleňou (breza, borovica, smrek), často s rašeliniskami a dostatkom bobuľonosných kríkov, najmä čučoriedok a brusníc. Obýva tiež extenzívne využívané horské pasienky so zarastenými okrajmi. Vyskytuje sa ja na subalpínskych a alpínskych lúkach s kosodrevinou a rozptýlenými smrekmi nad hornou hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **lelka lesného** sú riedke lesy, okraje hustejších krovinatých oblastí alebo stepné oblasti. Vyhýba sa lokalitám bez stromového alebo krovinného pokryvu, poľnohospodárskej krajine, vysokým polohám a tundre (Danko 2002). Vo svete obýva hlavne suchú otvorenú krajinu, napr. nížinné vresoviská s roztrúsenými stromami, lesy a kroviny (najmä paseky, čistiny a okraje lesov), rúbaniská a mladiny. Vyskytuje sa tiež v otvorenej kriedovej krajine (Anglicko), v okolí priemyselných skládok odpadu, v lesostepiach, na riedko porastených kamenitých stráňach, v dubových krovinách, na kamenistých a piesočnatých dunách, v púštiach a polopúštiach. Vyhýba sa oblastiam v urbárnej krajine, pohoriam, nížinám bez stromov, hustým interiérom lesov, vyspelým monokultúram a vysokým lúčnym porastom. Potravné biotopy zahŕňajú aj menej typické oblasti, napr. záhrady, poľnohospodársku pôdu, okolie trstinových porastov a mokradí (Cleere a Christie 2013). Na Slovensku hniezdi lelek lesný v rozvoľnených lesoch (najmä v borovicových porastoch) s výskytom rúbanísk, lesných okrajov a teplých strání s porastom krovísk a solitérnych stromov. Ďalej preferuje aj mozaikovité lúky a pasienky s krovinami, často s výskytom borievky (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **sovy dlhochvostej** sú predovšetkým zmiešané a listnaté pralesovité porasty. V blízkosti hniezdisk sa nachádzajú otvorené plochy (napr. lúky, čistiny), kde loví. Vo svete obýva boreálne a zmiešané lesy s priľahlými močiarmi, čistinami a malými plochami. Často sa vyskytuje aj v blízkosti ľudských obydlí a v okolí pasienkov. Na južnej hranici svojho areálu (stredná Európa) je druh v horských oblastiach viazaný na listnaté lesy, najmä bučiny (*Fagus sylvatica*). Potravné biotopy zahŕňajú okraje lesov, skupinky stromov, v zime je častá aj v otvorenej krajine, vrátane parkov a príležitostne aj v okolí dedín (Holt et

al. 2015). Na Slovensku obýva sova dlhochvostá listnaté a zmiešané lesy stredných a vyšších polôh, avšak šíri sa aj do nižších polôh. Hniezdi aj v čistých smrečinách. Na viacerých miestach Slovenska je limitujúcim faktorom dostatok hniezdnych možností (dutiny). Preto v mnohých oblastiach páry obsadzujú aj búdky ako jednu z mála príležitostí v hospodárskych lesoch (SOS/BirdLife 2013).

Hniezdnymi biotopmi **žlny sivej** sú staré listnaté, zmiešané, menej iličnaté lesy s dostupnými trávnatými biotopmi, kde vyhľadáva kolónie mravcov (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázií preferuje druh rozvoľnenejšie lesné porasty v otvorenej krajine, napr. lužné lesy, parky, záhrady a sady. Spravidla sa vyskytuje v listnatých lesoch, avšak lokálne obýva aj borovicovo-dubové lesy (*Pinus*-*Quercus*), alebo rozvoľnené horské ihličnaté lesy so smrekovcom (*Larix*). V Európe sa hniezdne biotopy čiastočne prekrývajú s biotopmi žlny zelenej (*Picus viridis*), avšak žlna sivá preferuje viac lesný interiér. Vyhýba sa čistým ihličnatým porastom tajgového charakteru (napr. v strednej Sibíri), preferuje viac listnaté lesy (Winkler a Christie 2015). Na Slovensku obýva žlna sivá listnaté lesy, napr. bučiny, lužné lesy a staré brehové porasty pozdĺž vodných tokov, cintoríny, stromoradia, parky v intravilánoch obcí a miest, ale aj skupiny stromov a solitéry v otvorenej krajine (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **ďatla bielochrbtého** sú bukové, jedľo-bukové, smrekovo-jedľovo-bukové a lokálne aj dubové lesy v nadmorských výškach od 330–1300 m n.m. Teritoriá sú predovšetkým v strmších svahoch s vyšším podielom mŕtveho dreva (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje vyspelé klimaxové, avšak rozvoľnené listnaté a zmiešané lesy s vysokým podielom mŕtveho dreva a padnutých kmeňov. Obýva najmä porasty staršie ako 80 rokov, umiestnené často v strmých svahoch alebo neďaleko vody. V prírodných lesoch východnej Európy hniezdi v bažinatých lesoch s jaseňom (*Fraxinus*), jelšou (*Alnus*), ďalej v lesných porastoch s dubom (*Quercus*) a hrabom (*Carpinus*). Príležitostne sa vyskytuje aj v ihličnatých lesoch. V strednej Európe a v Pyrejenách je typický v rozvoľnenejších, svetlých zmiešaných lesoch (buk-dub, buk, jedľa, javor, smrek a pod.). Na Peloponézkom poloostrove je úzko viazaný na vyspelé horské lesy s dominantnou jedľou gréckou (*Abies cephalonica). Na Sibíry hniezdi ďateľ bielochrbtý v listnatých lesoch s brezou (Betula), ďalej v zmiešaných svetlých ihličnatých lesoch a pozdĺž záplavových oblastí s porastami vŕb (Salix). Japonské populácie ďatla sú závislé na prírodných bukových lesoch (*Winkler a Christie 2002*). Na Slovensku je ďateľ bielochrbtý* typickým druhom starých listnatých a zmiešaných lesov v štádiu rozpadu s významným zastúpením buka. Zásadný význam má prítomnosť odumretých stromov, kde nachádza potravu a v ktorých si buduje aj hniezda (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **tesára čierneho** sú staré porasty listnatých, zmiešaných, ale aj ihličnatých lesov rozsiahlejšieho charakteru (Kropil 2002). Vo svete obýva všetky typy klimaxových lesných porastov, vrátane lesných okrajov, vyhýba sa však veľmi hustým lesom. V Škandinávií a na Sibíry uprednostňuje smrekovo-borovicové lesy s prímesou smrekovca, ďalej obýva aj brezové, topoľové a jelšové porasty. V Poľsku hniezdi vo všetkých typoch prírodných lesných porastov. V Japonsku obýva boreálne zmiešané alebo ihličnaté lesy do 1000 m n.m, zriedka sa vyskytuje v nížinách. Vyžaduje staré práchnivé stromy a pne pre vyhľadávanie potravy a vhodné stromy pre tesanie dutín. Mimo obdobia hniezdenia sa vyskytuje aj v otvorenej krajine, lesných čistinách a na okrajoch miest (Winkler a Christie 2002). Na Slovensku hniezdi ďateľ čierny od nížin po hornú hranicu lesa. Na nížinách

preferuje lužné lesy (mäkký a tvrdý luh), v stredných polohách bukové porasty a vo vyšších polohách horské zmiešané a smrekové lesy. Hniezdi aj v lesných fragmentoch, ak sa v danom poraste vyskytuje dostatok drevín pre tesanie dutín a vyhľadávanie potravy (práchnivé pne, staré stromy) (Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **ďubníka trojprstého** sú staršie ihličnaté lesy s dostatkom mŕtvych alebo odumierajúcich stromov (najmä smrek) (Pačenovský 2002). Vo svete obýva klimaxové boreálne a horské zmiešané ihličnaté lesy. V severnej Európe sú typickým hniezdnymi biotopmi smrekovo-jedľové lesy. Vo východnej Európe obýva aj vlhkejšie časti prírodných lesov, vrátane porastov jaseňa a jelše (*Fraxinus-Alnus*) a dubovo-hrabové (*Quercus–Carpinus*) porasty. V sibírskej tajge hniezdi v smrekovcových lesoch (*Larix*). Populácie v nearktickej oblasti hniezdia v podobných biotopoch, so všeobecnou preferenciou smrekových lesov. V západnej časti areálu hniezdi v lesoch s jedľou alebo borovicou stočenou (*Pinus contorta*). V juho-západnej Kanade hniezdi v starých porastoch duglasky (*Pseudotsuga). Častý je aj vo vlhkých oblastiach severo-východnej Ameriky. Všeobecne preferuje husté tienisté lesy s významným podielom mŕtveho dreva alebo starých stromov napadnutých drevokazným hmyzom, vrátane spálených lesov. Lokálne hojný aj v kalamitných oblastiach a v poškodených porastoch (emisie, drevokazný hmyz) (*Winkler a Christie 2002a). *Na Slovensku sa vyskytuje v lesných pásmach väčšiny pohorí v nadmorských výškach od 400–1800 m n.m* (Pačenovský 2002*).* Ako typický tajgový druh je silne závislý na rozšírení ihličnatých stromov, najmä smreka a menej jedle. Z tohto dôvodu obýva všetky typy starších lesov, prirodzené i umelé, kde sa nachádza prevaha ihličnanov s dostatkom mŕtvych a odumierajúcich stromov. Nadmorská výška primárne nie je dôležitá, ale sekundárne ovplyvňuje podiel smreka v lesoch. Keďže jeho dominantnou potravou je podkôrny hmyz viazaný na smrek, je silne závislý od rozsahu poškodených stromov v porastoch. Je charakteristické, na vhodných miestach s dostatkom mŕtvych stromov sa vyskytuje bežne v zrovnateľnej denzite ako ďateľ veľký (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **kuvička vrabčieho** sú pohoria s prevahou ihličnatých lesov (najmä smrek, jedľa, menej borovica), pričom vysoké denzity dosahuje najmä v starých smrekových, jedľovo-bukových a jedľových porastoch (Pačenovský 2002). Vo svete obýva podobné biotopy. Preferuje ihličnaté a zmiešané lesy tajgového a montánneho typu, po hornú hranicu lesa. Všeobecne sa vyskytuje hlavne vo vnútri lesa zloženého z ihličnanov s prímesou buka, topoľa, brezy a iných listnatých stromov. Vyžaduje prístup k čistinám, vresoviskám, lúkam alebo k lavínovým splazom (Holt et al. 1999). Na Slovensku obýva všetky typy lesov od menších len niekoľko desiatok ha veľkých hájov až po rozsiahle lesné komplexy. Preferuje predovšetkým rôznoveké porasty vysokej diverzity nad 50 rokov s dostatkom dutín (najmä po ďatľoch), ktoré využíva na hniezdenie a niekedy aj na ukrývanie potravy. Dôležité sú niektoré štruktúrne komponenty habitatu, ako napr. otvorené plochy (lúky, svetliny), výskyt hustých ihličnatých mladín a košatých smrekov či jedlí (pre denný úkryt), ako aj prítomnosť vody v teritóriu. V mimohniezdnom období je pozorovaný aj na okrajoch intravilánov obcí a mimo les v brehových porastoch vodných tokov (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **jariabka hôrneho** sú ihličnaté, zmiešané a listnaté lesy v stredných a vo vyšších horských polohách (300–1850 m n.m) s výskytom bobuľonosných krovín (Saniga 2002). Vo svete obýva najčastejšie zmiešané lesy, od nížin po horské oblasti (napr. v Alpách sa vyskytuje po 1600–1800 m n.m.). V Nórsku je druh viazaný na strednoveké zmiešané lesy s porastami smreka (*Picea abies*), borovice (*Pinus sylvestris*), brezy plstnatej (*Betula pubescens*), brezy previsnutej (*Betula pendula*) a na iné opadavé stromy (*Populus*

tremula, *Alnus glutinosa*, *A. incana*, *Salix caprea*, *Sorbus aucuparia* a *Prunus padus)*. V severo-východnej Číne uprednostňuje sekundárne porasty. Predpokladá sa, že druh sa nedokázal adaptovať na malé fragmenty pôvodných lesných porastov. Jariabok sa všeobecne vyhýba čistým ihličnatým porastom. Vyžaduje prítomnosť bohatého podrastu (do 2 m) a čistín, s porastami jelše, brezy, topoľa a liesky pozdĺž potokov, riek, v prechodných oblastiach (ekotóny) a na čistinách vzniknutým vďaka požiarom. Vyhýba sa úplne otvoreným priestranstvám. V švajčiarskych Alpách preferuje lesy s vysokým podielom jelše s bohatou vertikálnou štruktúrou (s množstvom vysokých porastov jarabiny vtáčej, s hustým podrastom a lesnými okrajmi) (de Juana a Kirwan 2013). Optimálny hniezdny biotop na Slovensku predstavujú stanovišia prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika sekundárnych lesných porastov, kde sa striedajú všetky vekové stupne. Vyhovujú mu najmä zmiešané porasty o pestrej štruktúre, kde sa striedajú staršie porasty s čistinami a mladinami. Preferuje ťažko prístupné husté porasty s extenzívnym lesným hospodárením (svahy hôr, údolia lesných potokov, vlhkejšie miesta na kalamitiskách a húštiny na styku so starými podrastami a zarastené pasienky). Lesy obýva až po ich hornú hranicu a okrajovo zasahuje až do kosodreviny. Optimálne sú preň najmä stredné a vyššie polohy a lesné porasty v štádiu rozpadu. Druh preferuje aj hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín (lieska, breza, jelša, baza) (Saniga 2002; Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **muchárika malého** sú zachovalé vysoké listnaté lesy, predovšetkým bukové a bukovo-jedľové porasty (SOS/BirdLife 2013). Vo svete hniezdi v lesných oblastiach, hlavne v zmiešaných opadavých lesoch, predovšetkým v bukových, menej v dubových lesoch. Na severe areálu sa vyskytuje v smrekových porastoch. Preferuje rozvoľnené vysoké stromy, s dostatkom podrastu a otvorenými zónami v lesnom zápoji. Uprednostňuje holiny, paseky a oblasti v blízkosti vody. Počas mimohniezdneho obdobia sa vyskytuje aj v hájoch, lesných monokultúrach, okrajoch, parkoch a záhradách s vysokými stromami. Počas ťahu bol registrovaný aj v kroví, na plantážach a v záhradách, často na vysokých stromoch, ale aj vo vysokom kroví v suchšej krajine a v saharských oázach (Taylor 2006). Na Slovensku patrí muchárik malý medzi druhy charakterizované ako indikátory zachovalosti prirodzených zmiešaných horských lesov. Obýva listnaté alebo zmiešané štrukturálne bohaté lesy vyššieho veku s dostatkom vhodných dutinových stromov. Preferuje najmä bukové lesy, ďalej hrabovo-bukové lesy, jedľo-bučiny a vyššie položené smrekovo-jedľovo-bukové porasty (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi **muchárika bielokrkého** sú najmä listnaté, dubové a bukové lesy, menej zmiešané porasty, parky, staré sady s dostatkom dutín alebo búdok (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Uprednostňuje presvetlené lesy, lesné okraje, lužné lesy, otvorenú krajinu s roztrúsenými stromami, ako aj staré parky a aleje. Sekundárne sa vyskytuje aj v záhradách a sadoch. Vyžaduje staré stromy s dostatkom dutín, vysoko nad zemou. Preferuje opadavé listnaté lesy, vyskytuje sa v dubových, bukových, lipových a brezových lesoch. Na severe areálu je tiež v dubových a jaseňových lesoch s hustým podrastom liesky a hloha. V Rusku hniezdi v hrabových lesoch, občas sa vyskytuje aj v borovicových porastoch. V porovnaní s muchárikom čiernohlavým (*Ficedula hypoleuca*) obsadzuje teplé, kontinentálnejšie prostredie (Taylor 2006). Na Slovensku hniezdi muchárik bielokrký v listnatých, menej zmiešaných lesoch s vyšších zastúpením listnatých stromov. Obýva staré pralesovité a prírode blízke porasty, napr. lužné lesy, bučiny, bukovo-jedľové a bukovo-smrekové porasty s dostatkom vhodných dutín na hniezdenie. Extrémne vysoké denzity dosahuje druh napr. v riedkych dubových lesoch so slabím podrastom a s dutinami

(napr. pohorie Tríbeč). Hniezdi aj v prostredí mestských parkov a záhrad (napr. Zvolen) (Krištín a Kropil 2002).

Hniezdnymi biotopmi **žltochvosta hôrneho** sú staré riedke lesné porasty, intravilány obcí a miest s vysokou stromovou vegetáciou; napr. záhrady, parky, sady a cintoríny (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru. Preferuje riedke presvetlené lesy, vrátane starých parkov a parkových záhrad, lesných čistín a ich okrajov, s nízkym krovinným a bylinným podrastom. V severnej Európe obýva subarktické horské brezové porasty a borovicové lesy. V strednej a južnej Európe hniezdi v listnatých lesoch, avšak obýva aj prechodné biotopy, akými sú vresoviská, oblasti s roztrúsenými staršími stromami a hlavovými vŕbami pozdĺž potokov a priekop. Ďalej sa vyskytuje aj v otvorenej kopcovitej krajine so starými kamennými múrmi a budovami. V Rusku preferuje všeobecne listnaté a zmiešané lesy, menej borovicové porasty. V severnej Afrike hniezdi v starých dubových porastoch a ihličnatých lesoch. Zimuje v semi-aridných oblastiach, najmä v krovitých stepiach, riedkej suchej stromovej vegetácií, v akáciových porastoch pozdĺž riek a v záhradách (Collar a Christie 2013). Na Slovensku obýva žltochvost hôrny vysokú stromovú zeleň v obciach a mestách, parky, cintoríny, ale aj samoty so solitérmi, kalamitiská s jednotlivými stromami, rôzne staré riedke lesy, ako sú rašeliniskové borové lesy Oravskej kotliny, či staré smrečiny na hornej hranici lesa, hájovne a samoty na lesných čistinách (Karaska a Cichocki 2014). Vo vyšších pohoriach obsadzuje najmä hrebeňové partie pohorí s polámanými a vyschnutými listnatými stromami. Najvyššie hustoty dosahuje v presvetlených porastoch, kde podrast chýba alebo je len minimálny. V nižších polohách takéto podmienky spĺňajú napr. lužné lesy, optimálne so zachovalým vodným režimom, ktorý bráni rastu vysokého podrastu vegetácie (napr. žihľavy), ďalej dubové prírodné lesy bez podrastu (napr. pohorie Tríbeč) a rozvoľnené borovicové lesy s prímesou duba alebo agátu v Záhorskej nížine (napr. vojenské priestory) (Kropil 2002).

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Muránska planina - Stolica je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov a zabezpečenie prežitia a rozmnožovania týchto druhov. Cieľové druhy pre Muránsku planinu – Stolica pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), sokol sťahovavý (*Falco pregerinus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), žlna sivá (*Picus canus*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierneho (*Dryocopus martius*), ďubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), muchárik malý (*Ficedula parva*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Tetrao tetrix*) a jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*) a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe dát z monitoringu z rokov 2010-2012. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav

populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.
Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2. a stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie priaznivého stavu sokola sťahovavého (Falco prereginus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

Sokol sťahovavý je viazaný na lesné a horské prostredie so skalnými svahmi a bralami, odkiaľ má dobrý výhľad na okolitú krajinu. Na skalách obsadzuje skalné dutiny, lavicové vrstvy a opustené hniezda iných vtákov. V CHVÚ je preukázaný hniezdny výskyt druhu na 11 lokalitách, avšak nehniezdi na všetkých potenciálne vhodných lokalitách, chýba v časti CHVÚ – Stolica. Početnosť sokola sťahovavého v území sa pohybuje od 1 do 4 hniezdiacich párov (údaje do roku 2009). V rámci mapovania bolo priebežne v rokoch 2009 - 2012 zaznamenaných 4 – 10 hniezdiacich párov.

Definovanie stavu druhu sokol sťahovavý (*Falco peregrinus)*

Kritériá hodnotenia		**PRIAZNIVÝ STAV**		**NEPRIAZNIVÝ STAV**
		A **dobrý**	**B** **priemerný**	**C** **nepriaznivý**
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	V rámci CHVÚ nad 10 párov za obdobie 5 rokov	V rámci CHVÚ 5 – 10 hniezdnych párov za obdobie 5 rokov	V rámci CHVÚ pod 5 hniezdnych párov za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Stúpajúci o viac ako 20% v priebehu 5 rokov	Oscilujúci (+-20%) v priebehu 5 rokov	Klesajúci o viac ako 20% v priebehu 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Druh prítomný na všetkých lokalitách obsadených v uplynulých 5 rokoch, príp. obsadzuje nové potenciálne vhodné lokality	Druh prítomný na 90% lokalít obsadených v uplynulých 5 rokoch	Druh sa stráca z viac ako 10% lokalít v priebehu 5 rokov

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A **dobrý**	**B** **priemerný**	**C** **nepriaznivý**
	1.4. Hniezdna úspešnosť	Hniezdna úspešnosť je > 3,2 vyleteného mláďaťa / úspešne hniezdiaci pár v priebehu 5 rokov	Hniezdna úspešnosť je 2,2 – 3,2 vyleteného mláďaťa / úspešne hniezdiaci pár v priebehu 5 rokov	Hniezdna úspešnosť je < 2,2 vyleteného mláďaťa / úspešne hniezdiaci pár v priebehu 5 rokov
Biotop	2. 1. Hniezdny biotop	Viac ako 80% párov hniezdi bez zaznamenanej prítomnosti druhov *Bubo bubo* a *Accipiter gentilis* v hniezdnom teritóriu druhu	60 – 80% párov hniezdi bez zaznamenanej prítomnosti druhov *Bubo bubo* a *Accipiter gentilis* v hniezdnom teritóriu druhu	Menej ako 60% párov hniezdi bez zaznamenanej prítomnosti druhov *Bubo bubo* a *Accipiter gentilis* v hniezdnom teritóriu druhu
Ohrozenia	3.1. Priame ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	V horizonte 5 rokov nebolo evidované žiadne priame zabitie človekom, vykrádanie hniezda, vyrušenie človekom v období inkubácie a výchovy mláďat ovplyvňujúce úspešnosť hniezdenia alebo použitie chemických látok na likvidáciu živočíchov	V horizonte 5 rokov bolo evidované priame zabitie človekom, vykrádanie hniezda, vyrušenie človekom v období inkubácie a výchovy mláďat alebo použitie chemických látok na likvidáciu živočíchov ovplyvňujúce menej ako 25% populácie druhu	V horizonte 5 rokov bolo evidované priame zabitie človekom, vykrádanie hniezda, vyrušenie človekom v období inkubácie a výchovy mláďat alebo použitie chemických látok na likvidáciu živočíchov ovplyvňujúce viac ako 25% populácie druhu

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	3	3	9
	areálový trend	3	3	9
	hniezdna úspešnosť	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	2	2
O	priame ohrozenia druhu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				35
Maximálna možná hodnota (∑ váh × 3):				60

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 58%

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	58 %	

Komentár k hodnoteniu druhu:

Trend areálu druhu v CHVÚ je jednoznačne stúpajúci, osídlenie začalo na južných veľkých komplexoch skál (Muráň, Tisovec) pokračovalo na sever osídlením najväčšieho komplexu v oblasti Stožiek a v súčasnosti dochádza k osídleniu menších skalných komplexov po celom obvode planiny. Celková hniezdna úspešnosť je pravdepodobne nízka, chýbajú však údaje k objektívnemu hodnoteniu. Všetky dohľadané hniezda sú aj lokalitami s pozorovaným výskytom jastraba veľkého v hniezdnom období. Druhu je potrebné venovať pozornosť zo všetkých hľadísk, najmä odsledovať hniezdnu úspešnosť viacerých párov a v neposlednom rade sa zamerať na opakované sledovanie priamych ohrození človekom v hniezdnej období.

1.6.3.1.2. Definovanie priaznivého stavu hlucháňa hôrneho (Tetrao urogallus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

Areál výskytu druhu zaberá približne 25 – 30 % celkového územia CHVÚ. Plošne najväčšia oblasť výskytu druhu je centrálna časť Muránskej planiny. Vo východnej časti zaberá hrebeňovú časť Stolických vrchov, na západe hrebeňovú časť masívu Fabovej hole. Na tomto území obýva pásma smrekových a zmiešaných smrekových lesov, jedľových a jedľovo-smrekových lesov, bukových a zmiešaných bukových, prípadne lipovo-javorových sutinových lesov. Početnosť druhu v CHVÚ sa pohybuje od 35 do 50 reprodukčných párov (údaje do roku 2011). Početnosť druhu vyplývajúca z mapovania v rokoch 2012 - 2013 v CHVÚ sa odhaduje na 25 až 30 reprodukčných párov, resp. reprodukcie schopných kohútov.

Definovanie stavu druhu tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus)*

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A **dobrý**	**B** **priemerný**	**C** **nepriaznivý**
Populácia	1.1. Veľkosť populácie /populačná hustota	V rámci CHVÚ nad 30 jedincov kohútov, denzita v rámci areálu výskytu druhu 3,8 ind./100 ha a vyššia v priebehu 5 rokov	V rámci CHVÚ 20 – 30 jedincov kohútov, denzita v rámci areálu výskytu druhu 2,8 – 3,8 ind./100 ha v priebehu 5 rokov	V rámci CHVÚ menej ako 20 jedincov kohútov, denzita v rámci areálu výskytu druhu 2,8 ind./100 ha a nižšia v priebehu 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Stúpajúci o viac ako 20% alebo stabilný v potenciálnom areáli v priebehu 5 rokov	Oscilujúci (±20%) v priebehu 5 rokov	Klesajúci o viac ako 20% v priebehu 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Stúpajúci, druh prítomný na všetkých potenciálne vhodných lokalitách a šíri sa do vhodných, v súčasnosti neobývaných lokalít v priebehu 5 rokov	Stály, druh prítomný na všetkých potenciálne vhodných lokalitách v priebehu 5 rokov	Druh sa stráca z výskytových lokalít v priebehu 5 rokov
Biotop	2.1.Hniezdny a potravný biotop biotop	Zmiešané lesné porasty s vhodnou vekovou štruktúrou nad 90 rokov, so zakmenením porastu 7 a 8 a percentom zastúpenia ihličnatých drevín (nad 50%) a s pokryvnosťou pôdnej vegetácie (nad 40% - kríčkovité porasty čeľadi *Ericaceae, Fragaria, Rubus*) v tejto štruktúre tvoria viac ako 40% každej izolovanej časti areálu druhu	Zmiešané lesné porasty s vhodnou vekovou štruktúrou nad 90 rokov, so zakmenením porastu 7 a 8 a percentom zastúpenia ihličnatých drevín (nad 50%) a s pokryvnosťou pôdnej vegetácie (nad 40% - kríčkovité porasty čeľadi *Ericaceae, Fragaria, Rubus*) v tejto štruktúre tvoria 20 – 40% každej izolovanej časti areálu druhu	Zmiešané lesné porasty s vhodnou vekovou štruktúrou nad 90 rokov, so zakmenením porastu 7 a 8 a percentom zastúpenia ihličnatých drevín (nad 50%) a s pokryvnosťou pôdnej vegetácie (nad 40% - kríčkovité porasty čeľadi *Ericaceae, Fragaria, Rubus*) v tejto štruktúre tvoria menej ako 20% každej izolovanej časti areálu druhu

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A **dobrý**	**B** **priemerný**	**C** **nepriaznivý**
Ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 90 % výskytových lokalít je v čase výberu tokanísk, toku, hniezdenia a výchovy mláďat (1. 1. – 1. 8.) bez lesohospodárskych a technických zásahov	75 - 90 % výskytových lokalít je v čase výberu tokanísk, toku, hniezdenia a výchovy mláďat (1. 1. - 1. 8.) bez lesohospodárskych a technických zásahov	Menej ako 75 % výskytových lokalít je v čase výberu tokanísk, toku, hniezdenia a výchovy mláďat (1. 1. - 1. 8.) bez lesohospodárskych a technických zásahov
	3.2. Priame ohrozenie výchovy mláďat	V areáli výskytu alebo v územiach s potenciálne vhodným biotopom druhu úplne vylúčený cykloturizmus	V areáli výskytu druhu úplne vylúčený cykloturizmus	Areál výskytu druhu pretína funkčná cykloturistická trasa
	3.3. Ohrozenie veľkosti hniezdnych biotopov	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 200 ha	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách od 100 do 200 ha	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách menších ako 100 ha
	3.4. Deštrukcia hniezdnych biotopov	Viac ako 90 % lokalít ostáva do nasledujúceho roka bez zmeny štruktúry biotopu	75 - 90 % lokalít ostáva do nasledujúceho roka bez zmeny štruktúry biotopu	Menej ako 75 % lokalít ostáva do nasledujúceho roka bez zmeny štruktúry biotopu
	3.5. Deštrukcia potravných biotopov	Úplné vylúčenie aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi v areáli výskytu druhu	Použitie chemických látok sa realizuje, ale sú obmedzované na látky, ktorých vplyv na hlucháňa je jasný a nemá negatívny dopad alebo sa obmedzujú na spôsob použitia, ktorý nemá negatívny vplyv – (napr. postrek kmeňa pred odvozom)	Použitie chemických látok sa realizuje, ale ich vplyv nie je jasný a môže mať negatívny dopad na hlucháňa
	3.6. Fragmentácia biotopov	Priemerná vzdialenosť medzi jednotlivými tokaniskami je menej ako 3 km	Priemerná vzdialenosť medzi jednotlivými tokaniskami je 3 – 6 km	Priemerná vzdialenosť medzi tokaniskami je viac ako 6 km

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		**Stav***	**Váha (0-3)**	**Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)**
P	veľkosť populácie/populačná hustota	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny a potravný biotop	2	3	6
O	priame ohrozenie druhu	1	3	3
	priame ohrozenie výchovy mláďat	1	3	3
	ohrozenie veľkosti hniezdnych biotopov	2	3	6
	deštrukcia hniezdnych biotopov	1	3	3
	deštrukcia potravných biotopov	2	3	6
	fragmentácia biotopov	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota (∑ váh × 3):				90

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 53%

A	**B**	**C**
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		53 %

Komentár k hodnoteniu

Areál druhu sa v súvislosti s obnovou lesov zmenšuje do posledných refúgií. Najmenším areálom vylíšeným v rámci CHVÚ – časti Muránskej planiny je oblasť Mokrá poľana s výmerou približne 100 ha. Nepriaznivý stav na základe tejto skutočnosti možno priradiť k veľkosti, hustote populácie a populačnému trendu druhu aj napriek tomu, že druh sa pravdepodobne vyskytuje na všetkých v súčasnosti vhodných lokalitách. Lesohospodárske

zásahy na území s výskytom druhu vynímajúc rezervácie sa vykonávajú bez prihliadnutia na priame alebo nepriame ohrozenie druhu v území CHVÚ. Celkové hodnotenie stavu druhu vzhľadom k tomu „C“.

1.6.3.1.3. Definovanie priaznivého stavu pôtika kapcavého (Aegolius funereus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

Druh sa v území vyskytuje v zmiešaných a ihličnatých porastoch od 600 m n. m. (smrekové a zmiešané smrekové lesy, jedľové a jedľovo-smrekové lesy, zmiešané bukové lesy). Doteraz nebol zaznamenaný v masíve Hradovej a na južných svahoch planiny, kde sa nachádzajú listnaté porasty – ide o plochu cca 5000 ha. Na ostatnom území CHVÚ je jeho rozšírenie rovnomerné. V období s nižšou potravnou ponukou v lesnom ekosystéme môže druh zalietať za zdrojom potravy aj do otvorenejších priestranstiev (napr. lúky, pasienky, mokrade a pod.). Dokladom tejto lovnej stratégie sú poznatky o potravnej ekológii pôtika a značné výkyvy v zastúpení jednotlivých druhov koristi typických pre tieto biotopy. Početnosť druhu v CHVÚ sa pohybuje od 90 do 130 hniezdiacich párov (údaje do roku 2009). Údaje z mapovania v rokoch 2009 - 2012 poukazujú na početnosť približne 100 hniezdiacich párov.

Definovanie stavu druhu pôtik kapcavý (*Aegolius funereus)*

	Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A **dobrý**	**B** **priemerný**	**C** **nepriaznivý**
Populácia	1.1. Veľkosť populácie/ populačná hustota	V rámci CHVÚ prítomnosť viac ako 100 párov, populácia vyše 50 terit./100 km^2, denzita v rámci areálu výskytu druhu 0,6 terit./km^2 a vyššia za obdobie 5 rokov	V rámci CHVÚ prítomnosť 80 - 100 párov, populácia 40 - 50 terit./100 km2, denzita v rámci areálu výskytu druhu 0,6 – 0,3 terit./km^2 za obdobie 5 rokov	V rámci CHVÚ prítomnosť menej ako 80 párov, populácia menšia ako 40 terit./100 km^2, denzita v rámci areálu výskytu druhu menšia ako 0,3 terit./km^2 za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	V CHVÚ populačný nárast o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov	V CHVÚ stabilný trend, alebo mierny nárast 1 - 20% za obdobie 5 rokov	V CHVÚ pokles o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov
	1.3. Veľkosť areálu	Druh obýva viac ako 80% územia CHVÚ v priebehu 5 rokov	Druh obýva 60 – 80% územia CHVÚ v priebehu 5 rokov	Druh obýva menej ako 60% územia CHVÚ v priebehu 5 rokov

	Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A **dobrý**	**B** **priemerný**	**C** **nepriaznivý**
	1.4. Areálový trend	Celý areál výskytu obývaný v priebehu 5 rokov	Areál je stabilný alebo sa mierne zmenšil (1 – 10%) v priebehu 5 rokov	Areál sa zmenšil o viac ako 20 % v priebehu 5 rokov
Biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výskyt starých, málo narušených ihličnatých alebo zmiešaných (smrek, jedľa, buk) porastov nad 80 rokov, s dutinami po tesároch čiernych a s bútľavinami je rovnomerný po celom areáli výskytu druhu, skupiny takto definovaných porastov chýbajú maximálne v 1 – 5% štvorcov siete 1x1 km	Výskyt starých, málo narušených ihličnatých alebo zmiešaných (smrek, jedľa, buk) porastov nad 80 rokov s dutinami po tesároch čiernych a s bútľavinami, skupiny takto definovaných porastov chýbajú maximálne v 5 - 25% štvorcov siete 1x1 km	Výskyt mladých porastov a odlesnených plôch, skupiny starých, málo narušených ihličnatých alebo zmiešaných (smrek, jedľa, buk) porastov nad 80 rokov s dutinami po tesároch čiernych a s bútľavinami chýbajú vo viac ako 25% štvorcov siete 1x1 km
	2.2. Potravný biotop	Lúky v areáli sú pasené alebo kosené na ploche viac ako 90% ich výmery	Lúky v areáli sú pasené alebo kosené na ploche 60 - 90% ich výmery	Lúky v areáli sú pasené alebo kosené na ploche menej ako 60% ich výmery
Ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	0-20 % hniezdnych párov je ohrozených ťažbou v priebehu 5 rokov	20–30 % hniezdnych párov je priamo ohrozených ťažbou v priebehu 5 rokov	Viac ako 30% hniezdnych párov je priamo ohrozených ťažbou v priebehu 5 rokov
	3.2. Ohrozenie biotopu	Obnova porastov prebieha postupne, nie plošne s veľkou vekovou diferenciáciou porastov – na malej ploche 1x1 km sa nachádzajú všetky vekové triedy porastov	Obnova porastov v krátkom časovom intervale, ale s ponechaním skupiniek stromov s hniezdnymi dutinami tesárov tak, aby počet štvorcov 1x1 km bez diferenciácie porastov prudko nestúpol	Obnova porastov prebieha v krátkom časovom intervale na veľkých kompaktných celkoch – v areáli sa nachádzajú veľké celky s rovnakým vekom porastu, po vyťažení (obnove) náhle vzrastie počet štvorcov 1x1 km bez vhodných porastov (nad 80 rokov)

Hodnotiaca tabuľka:

Kritérium		**Stav***	**Váha (0-3)**	**Dosiahnutá hodnota (Stav x váha)**
P	veľkosť populácie/populačná hustota	3	3	9
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
O	priame ohrozenie druhu	2	3	6
	ohrozenie biotopu	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				44
Maximálna možná hodnota (∑ váh × 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 67%

A	**B**	**C**
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	67 %	

Komentár k hodnoteniu druhu:

Početnosť druhu a veľkosť obsadeného areálu v CHVÚ je pozitívna. Súčasnú hrozbu pre druh predstavuje intenzívne narastajúca hospodárska činnosť so záujmom spracovávať kalamity spôsobené biologickým činiteľom aj na územiach s ochrannými lesmi a rezerváciami. Hodnotenie stavu druhu je „B“ vzhľadom k tomu, že v lesoch priamo ohrozených ťažbou sa v súčasnosti nachádza viac ako 20 % zistených párov. Intenzívne je vykonávaný aj tzv. dorub v rámci podrastového spôsobu hospodárstva. Monitoringom so spresnením výskytu jedincov/párov na konkrétny porast sa môže hospodárska činnosť usmerniť k cieľom ochrany druhu na tomto území.

1.6.3.1.4. Definovanie priaznivého stavu orla skalného (Aquila chrysaetos) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia orlov skalných na 8 párov, v roku 2003 bola početnosť 3 páry, populácia je hodnotená ako stúpajúca. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je na stupni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.1.5. Definovanie priaznivého stavu výra skalného (Bubo bubo) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia výrov skalných na 3-5 párov, v roku 2003 bola početnosť 4 páry, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je na stupni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.1.6. Definovanie priaznivého stavu bociana čierneho (Ciconia nigra) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia bocianov čiernych na 10-12 párov, v roku 2003 bola početnosť 11 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.7. Definovanie priaznivého stavu včelára lesného (Pernis apivorus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia včelárov lesných na 10-20 párov, v roku 2003 bola početnosť 15 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.8. Definovanie priaznivého stavu tetrova hoľniaka (Tetrao tetrax) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica v sledovanom období tetrov hoľniak nezahniezdil, v roku 2003 bola početnosť odhadnutá na 17,5 páru. Celkový stav druhu je hodnotený ako C, čiže nepriaznivý stav, stav populácie sa nachádza v nepriaznivom stave, rovnako aj stav biotopov je hodnotený C – nepriaznivý stav.

1.6.3.1.9. Definovanie priaznivého stavu lelka lesného (Caprimulgus europaeus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia lelkov lesných na 10-20 párov, v roku 2003 bola početnosť 20 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.10. Definovanie priaznivého stavu sovy dlhochvostej (Strix uralensis) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia sov dlhochvostých na 30-40 párov, v roku 2003 bola početnosť 35 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.11. Definovanie priaznivého stavu žlny sivej (Picus canus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia žĺn sivých na 50-70 párov, v roku 2003 bola početnosť 60 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.12. Definovanie priaznivého stavu ďatľa bielochrbtého (Dendrocopos leucotos) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia ďatľov bielochrbtých na 60-80 párov, v roku 2003 bola početnosť 70 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.13. Definovanie priaznivého stavu tesára čierneho (Dryocopus martius) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia tesárov čiernych na 60-80 párov, v roku 2003 bola početnosť 70 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.14. Definovanie priaznivého stavu ďubníka trojprstého (Picoides tridactylus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia ďubníkov trojprstých na 60-80 párov, v roku 2003 bola početnosť 70 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.15. Definovanie priaznivého stavu kuvička vrabčieho (Glaucidium passerinum) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia kuvičkov vrabčích na 110-150 párov, v roku 2003 bola početnosť 130 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.16. Definovanie priaznivého stavu jariabka lesného (Bonasa bonasia) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia jariabkov hôrnych na 300-500 párov, v roku 2003 bola početnosť 400 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.17. Definovanie priaznivého stavu muchárika malého (Ficedula parva) v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia mucharikov malých na 400-600 párov, v roku 2003 bola početnosť 500 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.18. Definovanie priaznivého stavu muchárika bielokrkého (Ficedula albicollis) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia mucharikov bielokrkých na 1000-2000 párov, v roku 2003 bola početnosť 2000 párov, populácia je hodnotená ako stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave a stav biotopov je tiež na stupni B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.1.19. Definovanie priaznivého stavu žltochvosta hôrneho (Phoenicurus phoenicurus) v Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica

V Chránenom vtáčom území Muránska planina - Stolica je v súčasnosti odhadovaná populácia žltochvostov hôrnych na 50-100 párov, v roku 2003 bola početnosť 250 párov, populácia je hodnotená ako klesajúca. Celkový stav druhu je hodnotený ako C, čiže nepriaznivý stav, stav populácie sa nachádza v nepriaznivom stave, ale stav biotopov je hodnotený lepším stavom B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012 ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Sokol sťahovavý (Falco prereginus)

Veľkosť populácie sokola sťahovaného je hodnotená stupňom B – priemerný priaznivý stav, populačný trend a areálový trend sú hodnotené stupňom A – dobrý priaznivý stav.
Hniezdny biotop je hodnotený však negatívne stupňom C - nepriaznivý stav.

1.6.3.2.2. Hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)

Veľkosť populácie a populačný trend hlucháňa hôrneho sú hodnotená stupňom B – priemerný priaznivý stav, areálový trend sú však hodnotené negatívne stupňom C – nepriaznivý stav.
Biotop sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.3. Pôtik kapcavý (Aegolius funereus)

Veľkosť populácie pôtika kapcavého je hodnotená stupňom A – dobrý priaznivý stav, populačný trend, veľkosť areálu a areálový trend sú hodnotené s B – priemerný priaznivý stav.
Hniezdny a potravný biotop sú hodnotené stupňom B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.4. Orol skalný (Aquila chrysaetos)

Stav populácie orla skalného je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave, ale stav biotopov sa nachádza v dobrom priaznivom stave A.

1.6.3.2.5. Výr skalný (Bubo bubo)

Stav populácie výra skalného je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie sa nachádza v priemernom priaznivom stave, ale stav biotopov sa nachádza v dobrom priaznivom stave A.

1.6.3.2.6. Bocian čierny (Ciconia nigra)

Stav populácie bociana čierneho je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.7. Včelár lesný (Pernis apivorus)

Stav populácie včelára lesného je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.8. Tetrov hoľniak (Tetrao tetrax)

Celkový stav tetrova hoľniaka hodnotený stupňom C, čiže nepriaznivý stav, stav populácie sa nachádza v nepriaznivom stave, rovnako stupňom aj stav biotopov je hodnotený C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.9. Lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

Stav populácie lelka lesného je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.10. Sova dlhochvostá (Strix uralensis)

Stav populácie sovy dlhochvostej je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.11. Žlna sivá (Picus canus)

Stav populácie žlny sivej je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.12. Ďateľ bielochrbtý (Dendrocopos leucotos)

Stav populácie ďatľa bielochrbtého je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.13. Tesár čierny (Dryocopus martius)

Stav populácie tesára čierneho je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.14. Ďubník trojprstý (Picoides tridactylus)

Stav populácie ďubníka trojprstého je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.15. Kuvičok vrabčí(Glaucidium passerinum)

Stav populácie kuvička vrabčieho je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.16. Jariabok lesný (Bonasa bonasia)

Stav populácie jariabka hôrneho je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.17. Muchárik malý (Ficedula parva)

Stav populácie muchárika malého je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.18. Muchárika bielokrký (Ficedula albicollis)

Stav populácie muchárika bielokrkého je stabilný. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav, stav populácie aj stav biotopov sa nachádza v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.19. Žltochvost hôrny (Phoenicurus phoenicurus)

Stav populácie žltochvosta hôrneho je klesajúci. Celkový stav druhu je hodnotený stupňom C, čiže nepriaznivý stav, stav populácie sa nachádza tiež v negatívnom stave C – nepriaznivom stave, ale stav biotopov sa nachádza v lepšom priemernom priaznivom stave B.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Sokol sťahovavý (Falco prereginus)

Celkový priaznivý stav sokola sťahovaného v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom A – dobrý, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal.

1.6.3.3.2. Hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)

Celkový priaznivý stav hlucháňa hôrneho sú hodnotená stupňom C – nepriaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť zlepšenie a udržanie priaznivého stavu druhu minimálne na úroveň B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.3.3. Pôtik kapcavý (Aegolius funereus)

Celkový priaznivý stav pôtika v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.4. Orol skalný (Aquila chrysaetos)

Celkový priaznivý stav orla skalného v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.5. Výr skalný (Bubo bubo)

Celkový priaznivý stav výra skalného v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.6. Bocian čierny (Ciconia nigra)

Celkový priaznivý stav bociana čierneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho udržanie minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.7. Včelár lesný (Pernis apivorus)

Celkový priaznivý stav včelára lesného v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.8. Tetrov hoľniak (Tetrao tetrax)

Celkový priaznivý stav tetrova hoľniaka CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom C, čiže nepriaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho zlepšenie a udržanie podmienok na hniezdenie tetrova na všetkých jeho historických a recentne opustených lokalitách priľahlých k CHVÚ Nízke Tatry.

1.6.3.3.9. Lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

Celkový priaznivý stav lelka lesného v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho udržanie minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.10. Sova dlhochvostá (Strix uralensis)

Celkový priaznivý stav sovy dlhochvostej v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.11. Žlna sivá (Picus canus)

Celkový priaznivý stav žlny sivej v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.12. Ďateľ bielochrbtý (Dendrocopos leucotos)

Celkový priaznivý stav ďatľa bielochrbtého v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav Cieľový stav druhu by malo byť jeho udržanie minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.13. Tesár čierny (Dryocopus martius)

Celkový priaznivý stav tesára čierneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.14. Ďubník trojprstý (Picoides tridactylus)

Celkový priaznivý stav ďubníka trojprstého v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho udržanie minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.15. Kuvičok vrabčí (Glaucidium passerinum)

Celkový priaznivý stav kuvička vrabčieho v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.16. Jariabok lesný (Bonasa bonasia)

Celkový priaznivý stav jariabka hôrneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav na uvedenej úrovni udržal

1.6.3.3.17. Muchárik malý (Ficedula parva)

Celkový priaznivý stav mucháriky malého v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho udržanie minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.18. Muchárika bielokrký (Ficedula albicollis)

Celkový priaznivý stav mucháriky bielokrkého v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť jeho udržanie minimálne na tejto úrovni.

1.6.3.3.19. Žltochvost hôrny (Phoenicurus phoenicurus)

Celkový priaznivý stav žltochvosta hôrneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica je v súčasnosti hodnotený stupňom C, čiže nepriaznivý stav. Cieľový stav druhu by malo byť zlepšenie a udržanie priaznivého stavu druhu minimálne na úroveň B – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu sokol sťahovavý (Falco peregrinus)

V prípade sokola sťahovavého ako symbolu ohrozenosti a elegancie, verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana sokola sťahovavého tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, kedže na väčšine z plochy takýchto zón

okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk sokola sťahovavého vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Taktiež pri ocrane môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrny (Tetrao urogallus)

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, kedže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje dobu lovu pre hlucháňa a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov hlucháňa hôrneho. Toto však vo viacerých územiach zakladá konflikt s lesným hospodárstvom, vzhľadom k tomu, že zastavenie úbytku tohto druhu a zvrátenie poklesu znamená veľké požiadavky na nastavenie opatrení v lesnom hospodárení (ponechanie starších porastov, úprava hospodárenia na niektorých väčších plochách lesných porastov). Zachovanie väčších, starších lesných porastov v dobrom stave však na druhej strane môže zvýšiť estetickú hodnotu územia a jeho atraktivitu pre turistov a pre rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu. Naopak rozvoj väčších stredísk cestovného ruchu, napríklad lyžiarskych, môže byť v rozpore so záujmami ochrany hlucháňa hôrneho.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu pôtik kapcavý (Aegolius funereus)

V prípade pôtika kapcavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pôtika kapcavého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie

1.6.3.3.4. Osobitné záujmy u druhu orol skalný (Aquila chrysaetos)

V prípade orla skalného ako symbolu ohrozenosti a symbolu slovenských hôr verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana orla skalného tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana orla skalného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva, a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk orla skalného vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.

1.6.3.4.5. *Osobitné záujmy u druhu výr skalný (Bubo bubo)*

Ochrana výra skalného a jeho hniezdísk vo CHVÚ sa týka skatných útvarov a neprístupných skalných masívov. Tu môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít. Ochrana tohto druhu sa nedotýka iných záujmov verejnosti.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu bocian čierny (Ciconia nigra)

Podobne ako v prípade bociana bieleho je ochrana bociana čierneho širokou verejnosťou vnímaná ako potrebná, keďže sa jedná o vzácny druh. V prípade jeho ochrany tak tú nie sú iné priame osobitné záujmy na ochrane a využívaní tohto druhu, ktoré by boli v rozpore s cieľmi jeho ochrany. Nepriamo však ochrana bociana čierneho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo hniezd bociana čierneho. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov.
Vzhľadom k tomu, že sa jedná o vzácny druh je bocian čierny atraktívnym ako cieľ pre fotografov, čím vzniká potenciálny konflikt medzi fotografmi a ochranou prírody v blízkosti hniezdísk tohto druhu.

1.6.3.4.7. *Osobitné záujmy u druhu včelár lesný (Pernis apivorus)*

V prípade včelára lesného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Výnimočne v odôvodnených prípadoch však v môže prípade ochrana včelára lesného vzniknúť požiadavka na vytvorenie zón ochrany okolo hniezda. Konflikt pri vytváraní takýchto zón je však riešiteľný vhodnou a včasnou formou komunikácie zainteresovaných, keďže na väčšine z plochy takýchto zón okolo hniezdísk sa požaduje len posunutie termínov lesného hospodárenia do obdobia mimo hniezdneho obdobia. Menšia, jadrová časť týchto zón ochrany okolo hniezdísk bociana čierneho vyžaduje ponechanie porastov bez zásahu. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a s týmito opatreniami neráta PSL je potrebné aby sa na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje, ktoré predpokladá Zákon o ochrane prírody a krajiny 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov. Tento konflikt však nedosahuje potenciálnu mieru obmedzení ako pri orlovi krikľavom alebo bocianovi čiernom, keďže sa v prípade včelára očakáva len minimálny počet žiadostí na vytvorenie ochranných zón.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu tetrov hoľniak (Tetrao tetrix)

Ochrana tetrova hoľniaka sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, kedže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však v súčasnosti vyhláška, ktorou sa vykonáva Zákon o poľovníctve 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov nestanovuje dobu lovu pre hoľniaka a ponecháva tento druh celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany nie sú v rozpore s rámcom poľovníckej legislatívy, naopak v prípade záujmov

poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavov tetrova hoľniaka. Vzhľadom k tomu, že tetrov hoľniak sa vyskytuje predovšetkým na poľnohospodárskej pôde, nie je tu taký významný konflikt s hospodárskym využitím územia ako v prípade hlucháňa hôrneho. Naopak pre ochranu tohto druhu je potrebné znížiť rozsah porastenia nevhodnými drevinami, stromami na miestach jeho výskytu, čo vychádza v ústrety aj dlhodobému poľnohospodárskemu využívaniu územia. Väčším problémom môže byť záujem na rozvoji väčších stredísk cestovného ruchu na miestach jeho výskytu, obzvlášť na zimoviskách, kde rozvoj lyžiarskych stredísk môže byť v priamom rozpore so záujmami ochrany tetrova hoľniaka. Ak sú takéto projekty umiestnené na jeho lokalitách, vždy je potrebné pri posudzovaní dopadov pred povolením riadne zvážiť dopady na tetrova hoľniaka.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu lelek lesný (Caprimulgus europaeus)

Lelek lesný je veľmi nenápadný a teda pre širokú verejnosť sa jedná o tajuplný druh. Tým pádom vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia v prípade premeny sukcesne zarastajúcich pasienkov (pionierskymi drevinami ako borievka, lieska, borovica) na husto zapojený pestovaný hospodársky les. Aj napriek tomu je potenciálny konflikt minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu sova dlhochvostá (Strix uralensis)

V prípade sovy dlhochvostej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo môže vzniknúť na jej hniezdiskách konflikt v prípade ochrany hniezdísk, jedná sa však o menej náročný druh (vzhľadom k jej šíreniu a nárastu populácie), kde vytvorením náhradných hniezdnych podmienok (v búdkach) je možné dostatočne zabezpečiť jej ochranu.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu žlna sivá (Picus canus)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu ďatľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane žlny sivej môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie v území v prípade ochrany žlny sivej hodnotený ako významný.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu ďateľ bielochrbtý (Dendrocopos leucotos)

Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu ďatľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane ďatľa bielochrbtého môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu tesár čierny (Dryocopus martius)
Vzhľadom ku celkovému pozitívnemu vnímaniu datľov vo verejnosti existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane tesára môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdnych stromov. Vzhľadom k tomu, že však ide o len jednotlivé stromy sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie.

1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu ďubník trojprstý (Picoides tridactylus)

V prípade dubníka trojprstého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana dubníka trojprstého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na ponechanie hniezdnych stromov, kedy sa jedná o menší konflikt, alebo o ponechanie vhodných porastov, kedy sa v prípade výskytu škodlivých činiteľov v týchto porastoch môže jednať o výraznejší konflikt, ktorý vyžaduje aj využitie nástrojov finančných náhrad pre dotknutých vlastníkov a správcov lesných porastov.

1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu kuvičok vrabčí (Glaucidium passerinum)

V prípade kuvička vrabčieho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana kuvička vrabčieho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. V prípade kalamitných ťažieb na väčšom rozsahu porastov môže byť konflikt výraznejší, kedže tomuto druhu nepostačuje na prežitie v takomto prípade len ponechanie niekoľkých zdravých stromov na dožitie.

1.6.3.3.16. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny (Bonasa bonasia)
Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie poľovníckej legislatívy a ochrany prírody na druhej strane v prípade tohto druhu nie sú v rozpore s cieľmi ochrany stanovenými pre CHVÚ.

1.6.3.4.17. Osobitné záujmy u druhu muchárik malý (*Ficedula parva*)
V prípade muchárika malého, ako neznámeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia, keďže prípade tohto druhu požiadavky na jeho ochranu zahŕňajú ochranu vhodných porastov.

1.6.3.3.18. Osobitné záujmy u druhu muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*)
V prípade muchárika bielokrkého, ako málo známeho druhu vo verejnosti, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.19. Osobitné záujmy u druhu žltochvost hôrny (Phoenicurus phoenicurus)

V prípade žltochvosta hôrneho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana žltochvosta hôrneho môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdnych stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov. Na druhej strane však je potrebné podotknúť, že porasty, ktorých sa toto týka sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej siete sústavy chránených území, preto tento konflikt nie v území v prípade ochrany žltochvosta hôrneho hodnotený ako významný. Rovnako potenciálne konfliktným je potreba zachovania stromovej

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Časť CHVU vymedzená ako Muránska planina leží v území, ktoré je vyhlásené za Národný park Muránska planina, v ktorom platí tretí stupeň ochrany v zmysle zákona NR SR č. 543/2002 Z. z.. Tisovský kras v južnej časti CHVU a západná časť Stolice vo východnej časti CHVU sú súčasťou územia Ochranného pásma Národného parku Muránska planina, v ktorom platí druhý stupeň ochrany.

Územie CHVU v časti Muránska planina sa prekrýva s plošne rozsiahlym územím európskeho významu SKUEV0225 Muránska planina. V časti Tisovský kras je prekryv CHVU s územím európskeho významu SKUEV0282 Tisovský kras. Západná časť východnej lokality CHVU Stolica sa prekrýva s územím európskeho významu SKUEV0203 Stolica.

V rámci územia CHVU v časti Muránska planina sú vyhlásené maloplošné chránené územia národnej siete:
Národná prírodná rezervácia Zlatnica s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Šiance s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Cigánka s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Poludnica s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Hrdzavá s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Šarkanica s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Javorníková s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Kášter s piatym stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Veľká Stožka s piatym stupňom ochrany,
Ochranné pásmo národnej prírodnej rezervácie Veľká Stožka so štvrtým stupňom ochrany,
Národná prírodná rezervácia Malá Stožka s piatym stupňom ochrany,
Ochranné pásmo národnej prírodnej rezervácie Malá Stožka so štvrtým stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Havrania dolina s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Fabova hoľa s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Čertova dolina s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Mašianske skalky s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Zlatnianske skalky s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Mokrá Poľana so štvrtým stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Nad Furmancom so štvrtým stupňom ochrany,
Chránený areál Tunel pod Dielikom so štvrtým stupňom ochrany.

V južnej časti CHVU (Tisovský kras) sa nachádzajú maloplošné chránené územia:
Národná prírodná rezervácia Hradová s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Hlboký jarok s piatym stupňom ochrany,
Prírodná rezervácia Suché doly so štvrtým stupňom ochrany.

Prekryv s národnou sieťou maloplošných chránených území v časti CHVU Stolica nie je.

V rámci územného systému ekologickej stability je v západnej časti CHVU vyčlenené biocentrum provincionálneho významu Muránska planina, ktoré je terestrickým koridorom nadregionálnej úrovne prepojené na Veporské vrchy a Slovenský raj. Východná lokalita Stolica je súčasťou nadregionálneho terestrického biokoridoru, ktorý spája prvky Slovenského krasu, Stolické vrchy a Slovenský raj. Ako hydricko-terestrické biokoridory sú vyčlenené rieky Hron a Slaná.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesný pôdny fond je obhospodarovaný podľa Programov Starostlivosti o Lesy (PSL).

V nasledujúcej tabuľke je prehľad platných PSL.

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera PSL (LHP) v CHVÚ ha
LESY MICHALOVÁ	2009 - 2018	785,47
LESY KLENOVEC	2013 - 2022	24,45
LESY TISOVEC	2013 - 2022	1900,06
NEŠTÁTNE LESY RIMAVSKÉ BREZOVO	2013 - 2022	104,04
NEŠTÁTNE LESY TISOVEC	2013 - 2022	3068,56
ČERVENÁ SKALA	2014 - 2023	1981,44
POHORELÁ	2014 - 2023	1328,01
TELGÁRT	2014 - 2023	133,05
ZÁVADKA NAD HRONOM	2014 - 2023	3064,03
LESY JELŠAVA	2015– 2024	88,98
LESY MURÁŇ	2015– 2024	6764,06
LESY NIŽNÁ SLANÁ I.	2015– 2024	1241,88
LESY REVÚCA	2015– 2024	887,61
NIŽNÁ SLANÁ A DOBŠINÁ	2015– 2024	232,80
ŠTÍTNIK	2015– 2024	1367,48
Spolu		**22971,91**

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSL (LHP).

Porastová plocha zaberá 97,7 % LPF, 2,3 % lesného pôdneho fondu sú plochy bez lesných porastov.

Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
H		12990,08	57,85
O	a	2637,79	11,75
	b	1205,65	5,37
	c	0,82	0,00
	d	4883,54	21,75
	spolu	8727,81	38,87

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
U	e	197,38	0,88
	f	539,65	2,40
	spolu	737,03	3,28
Spolu		**22454,92**	100

Zastúpenie drevín v porastoch CHVU je v nasledujúcej tabuľke.

Drevina	SM	BK	JH	SC	JD	JS	HB	JB	LM	BR	DZ	BO
%	44,1	37,4	3,7	3,1	3,1	1,9	1,5	1,5	0,9	0,9	0,8	0,6
Drevina	LV, JM, JX, BC, JL, OS					AG, BH, MK, BS, LB, KS, DG, SP, VB						
%	0,1 – 0,5					< 0,1						

Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-210
Zastúpenie v %	0,5	17	11,9	12,4	17,6	12,3	12,1	5,8	4	0,5

Porastová mapa je súčasťou príloh.

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Z historického hľadiska prešlo územie Muránskej planiny zmenami, ktoré sa odzrkadlili hlavne na rozlohe jednotlivých biotopov. Najdôležitejšie zmeny sa týkajú rozlohy lesných spoločenstiev. Tie sa rozrástli na úkor lúk a krovinami zarastených strání, ktoré sa výraznejšie zmenšili, niektoré zanikli. Ďalšia významná zmena sa týka spôsobu obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy. Výrazným spôsobom ubudli malé rozdrobené políčka a nahradili ich rozsiahlejšie scelené lány. Obdobný vývoj lesných a poľnohospodárskych spoločenstiev môžeme zaznamenať aj v iných pohoriach na území Slovenska.

V rámci CHVÚ sú vyhlásené maloplošné chránené územia národnej siete, ktoré boli prvé chránené územia. Prvé maloplošné chránené územia boli vyhlásené v roku 1965 a ide o Národná prírodná rezervácia Veľká Stožka a Národná prírodná rezervácia Malá Stožka s piatym stupňom ochrany. Neskôr, v roku 1980 bola vyhlásená PR Mašianske skalky, v roku

1981 PR Zlatnianske skalky a v roku 1983 PR Nad Furmancom. V roku 1984 boli vyhlásené ďalšie maloplošné územia s piatym stupňom ochrany - NPR Šarkanica, NPR Poludnica, NPR Kášter, NPR Hradová a NPR Cigánka a v roku 1986 boli vyhlásené ďalšie dve NPR Hrdzavá a Javorníková. O dva roky neskôr boli vyhlásené Prírodná rezervácia Fabova hoľa, Prírodná rezervácia Hlboký. Ďalšie územia sa vyhlasovali až v roku 1993 Prírodná rezervácia Čertova dolina, Prírodná rezervácia Havrania dolina a Národná prírodná rezervácia Zlatnica. V roku 1997 bol vyhlásený Chránený areál Tunel pod Dielikom so štvrtým stupňom ochrany, v roku 1999 Národná prírodná rezervácia Šiance s piatym stupňom ochrany a posledné maloplošné územie boli vyhlásené v roku 2000 Prírodná rezervácia Mokrá Poľana so štvrtým stupňom ochrany.

Dňa 23.9.1997 bola prekategorizovaná CHKO Muránska planina na Národný park Muránska planina (nariadením vlády č. 259/1997 Z.z., ktoré nadobudlo účinnosť 1.10.1997.

Vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 439/2009 Z. z. zo 17. 9. 2009, bolo vyhlásené Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica, s účinnosťou od 1. 11. 2009.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo
Na území CHVÚ Muránska planina - Stolica sa aktívne poľnohospodársky využíva 1555,87 ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 6 % z celkovej výmery CHVÚ. Z tejto plochy je 1551,99 ha využívaných ako trvalé trávnaté porasty. Orná pôda je obhospodarovaná na výmere 3,88 ha. Pôda, na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 0,24 ha.

Lesné hospodárstvo
Lesný pôdny fond zaberá 89 % územia CHVÚ. Hospodárske lesy sú najviac zastúpené (58%), ale významný je aj podiel ochranných lesov (39%). Vzhľadom na vekovú štruktúru porastov bude ich výrazná časť v nasledujúcich 3 decéniach vstupovať do rubného veku. Hlavným hospodárskym spôsobom v modeloch hospodárenia pre porastoch s produkčnou funkciou lesa je maloplošný podrastový spôsob a v porastoch s ochrannou funkciou jednotlivý a skupinový účelový výber. V drevinovej skladbe majú hlavné zastúpenie SM (44%) a BK (37%). V rámci širokej škály vegetačných stupňov v CHVÚ (2.-7.v.s.) sú najviac plošne zastúpené 4. až 6. V ich optimálnej prirodzenej drevinovej skladbe má SM podstatne nižšie zastúpenie oproti súčastnému stavu, čo môže byť rizikovým faktorom a podielať sa na náraste obnovnej ťažby z kalamitných dôvodov. Lesné hospodárstvo je významné aj z hľadiska zamestnanosti v regióne.

Rekreácia a šport
CHVU leží na rozhraní horehronského a gemerského regiónu cestovného ruchu. Hlavným potenciálom je prírodné horské prostredie (Fabova hoľa, krasová planina, Stolica), ktoré je prístupné značenými trasami pre pešiu turistiku vrátane nadregionálnej Rudnej magistrály. V území sú vymedzené trasy pre bežecké lyžovanie, cykloturistiku, jazdu na koni (Huculská magistrála), skalolezectvo. Územie má veľmi dobré podmienky pre agroturistiku a poznávací turizmus. Cez CHVU prechádza náučná trasa Gotická cesta. Rekreačná a športová činnosť v území je usmernená Návštevným poriadkom Národného parku Muránska planina (Vyhláška KÚŽP Banská Bystrica č. 5/2005).

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území CHVÚ Muránska planina - Stolica je evidovaných 17 poľovných revírov a patrí do jelenej poľovnej oblasti J XV. Muránska.

Podľa vyhlášky o ochrane a o čase, spôsobe a podmienkach lovu niektorých druhov je povolený lov jariabka hôrneho od 1.októbra do 15.novembra, sluky hôrnej od 1. septembra do 30. novembra, jarabice poľnej od 16. septembra do 15. októbra, holuba hrivnáka od 1. augusta do 31. októbra, hrdličky záhradnej od 1. augusta do 31. decembra, lysky čiernej od 1. októbra do 15. januára, kačice divej od 1. septembra do 31. januára, husí bieločelých, siatinných a divých od 1. októbra do 20. januára, chochlačky sivej a chochlačky vrkočatej od 1. októbra do 15. januára a sojky, straky a vrany v mimohniezdnom období.

Škody spôsobené zverou v revíroch sú primerané zazvereniu revírov a riešené s vlastníkmi resp. s užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov vzájomnou dohodou, prípadne komisionálnym jednaním. Odstrel zveri sa riadi podľa schváleného plánu chovu a lovu zveri. V poľovných revíroch sa vykonáva prikrmovanie zveri a to hlavne v zimných mesiacoch, roznesenie soli, každoročné sčítanie zveri a budujú sa poľovnícke zariadenia.

Rybárska činnosť v navrhovanom CHVÚ sa riadi zákonom o rybárstve č.139/2002 účinným od 1. apríla 2002 a vykonávacou vyhláškou zo 17.apríla 2002, účinnou od 15. mája 2002. Podľa vyhlášky sa vody členia na vody pstruhové a kaprové vody. V CHVÚ patria medzi kaprové vody ktorých užívateľom je SRZ Rada Žilina, MO SRZ Humenné, Michalovce pstruhové vody Snina, Michalovce.

Držitelia rybolovných povolení sa riadia platným rybárskym poriadkom. Navrhované zarybňovacie plány pre príslušný revír vypracúva užívateľ rybárskeho revíru na obdobie 3 rokov na predpísanom tlačive. Zarybňovací plán pre príslušný rybársky revír obsahuje minimálnu zarybňovaciu povinnosť vychádzajúcu zo základných charakteristík, úlovkov predchádzajúcich rokov a produktivity rybárskeho revíru. Zarybňovací plán pre príslušný rok spĺňa minimálnu zarybňovaciu povinnosť v predpísanom druhu a množstve.

Rybárske kaprové revíry sú zarybnené hlavne kaprom, šťukou, zubáčom a ostatnou bielou rybou. Vyskytuje sa tu aj pleskáč, lieň, boleň a sumec.

Pstruhové revíry sú zarybnené hlavne pstruhom s výskytom aj ostatných druhov rýb, ako sú hlaváč, čerebľa a iné.

Ťažba nerastných surovín

V území sa nenachádza určené ani navrhované prieskumné územie. Ložiská nerastných surovín sú obmedzené. V severnej časti CHVU sa nachádza využívané výhradné ložisko s určeným dobývacím priestorom Šumiac – Červená Skala (JASPI s.r.o. Banská Bystrica) s ťažbou dolomitického vápenca ako stavebného kameňa. V južnej časti je rozvinutá ťažba vysokopercentného vápenca vo výhradnom ložisku Tisovec (Calmit s.r.o. Bratislava) s určeným dobývacím priestorom. Zastavená bola ťažba v ložisku nevyhradeného nerastu vápenca Tisovec a vo výhradnom ložisku dolomitu s určeným dobývacím priestorom Muráň.

Využitie vody

Územie CHVU v časti Muránskej planiny a Tisovského krasu je súčasťou chránenej vodohospodárskej oblasti Muránska Planina. V tejto časti sú vyhlásené pásma hygienickej ochrany podzemných zdrojov pitnej vody.

Ďalšie využitie
V rámci územia sa nenachádzajú priemyselné podniky, skládky odpadov a iné väčšie zdroje environmentálnej záťaže .

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity
Územie CHVU sa nachádza na rozhraní horehronského, spišského a gemerského historického regiónu, ktoré sú významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva, o. i. v súvislosti s tradíciou baníctva. Pamiatkový fond je sústredený v obciach v okolí CHVU (Muráň, Muránska Huta, Tisovec, Šumiac, Muránska Zdychava, Rejdová). Priamo v území sa nachádza hrad Muráň a Tisovec. Cez CHVU prechádza kultúrno-poznávacia trasa Gotická cesta.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených ŠOP SR v rokoch 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom k tomu, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, preto je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestorov. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v ekologicko-funkčných priestoroch však musí brať v úvahu nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad opatrení pre sokola sťahovavého (Falco peregrinus)

Na udržanie stavu sokola sťahovavého na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Vylúčenie športovo rekreačných činností a trás turistických chodníkov na hniezdnej skale a v jej bezprostrednom okolí v hniezdnej sezóne.
- Vylúčenie lesohospodárskych a technických zásahov v lesnom poraste v hniezdnej sezóne v okolí hniezdiska, kde by mohla táto činnosť rušivo pôsobiť na priebeh hniezdenia.
- Usmernenie nevhodných lesohospodárskych aktivít v procese LHP a využívanie právnych noriem pri usmerňovaní ťažby záujmových porastov v záujme zabránenia negatívnej zmene hniezdneho biotopu
- Zabránenie akejkoľvek negatívnej zmene hniezdiska (napr. odbúranie skalnej steny)
- Zlepšenie hniezdneho biotopu formou úpravy hniezdiska alebo inštalácie špeciálnych hniezdnych podložiek na vybraných lokalitách.
- Eliminovanie rizika vykrádania hniezd, odstrelu a nezákonného obchodovania – individuálna ochrana jednotlivých hniezdisk (pomocou vhodnej techniky – použitie fotopascí).
- Podporenie zachovania prirodzených biotopov v lovných teritóriách (pasienky, mokrade), prípadne zvýšiť percento drevín/krovín, ktorých plody sú potravnou základňou pre prirodzenú korisť druhu.

- Zabrániť chemickým postrekom (s obsahom chlorovaných ulovodíkov, polychlorovaných bifenylov – PCB a iných cudzorodých látok), ktoré by mohli negatívne ovplyvniť úspešnosť reprodukcie alebo znižovať množsvo potravnej základne druhu.

2.3.1.2. Návrh zásad opatrení pre hlucháňa hôrneho (Tetrao urogallus)

Na zlepšenie stavu hlucháňa hôrneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- V pohoriach s výskytom hlucháňa sa odporúča zabezpečiť celistvosť vhodných biotopov. Súvislé plochy vhodných lesných komplexov musia mať minimálnu rozlohu 50 ha ale pre zabezpečenie riadnych reprodukčných procesov je potrebné udržiavať plochy vhodného hniezdneho a potravného biotopu väčšie ako 100 ha
- Vytvoriť koridory k udržaniu, resp. zabezpečeniu prepojenosti populácie - udržiavať vzdialenosti medzi jednotlivými tokaniskami menej ako 3 km. Koridory pozostávajú z lesných štruktúr vhodného hniezdneho a potravného biotopu druhu.
- V lesných porastoch s výskytom hlucháňa uprednostňovať výberkový spôsob hospodárenia, alebo aplikovať primeranú pastvu na vhodných stanovištiach, ktorými by sa dosiahla vhodná štruktúra habitatu, v spojitosti s optimálnym presvetlením porastu, výškou a hustotou krovinnej etáže a posilnením potravnej ponuky.
- Výška krovinnej etáže na lokalitách s výskytom druhu by nemala presahovať 40 cm, kríčkovité plodiny by mali byť zastúpené na celistvých plochách o veľkosti min. 2 ha.
- Obmedziť výstavbu lesných ciest a zamedziť vznik alebo využívanie cyklotrás v areáli výskytu alebo potenciálne vhodnom biotope.
- Ponechať kalamitné drevo v lesných porastoch pre umožnenie pohybu tokajúcich samcov po popadaných kmeňoch.
- Pri výchovných zásahoch v húštinách ponechať tzv. pionierske dreviny (jarabina vtáčia, jarabina mukyňa, vŕba rakyta, breza, jelša, osika), ktoré predstavujú potravnú bázu druhu.
- Eliminovať vplyv ľudských aktivít v oblastiach výskytu druhu so zreteľom na jeho ročný cyklus v čase výberu tokanísk, toku, hniezdenia a výchovy mláďat (1. 1. - 1. 8.) v čo najväčšej možnej miere obmedziť lesohospodársku činnosť a turizmus so zreteľom na športové aktivity (vykonávanie kontrol nelegálneho pohybu motorových vozidiel, zberu lesných plodov).
- Nepodporovať sústreďovanie prirodzených predátorov na územiach s výskytom druhu vo forme zakladania krmovísk (diviak, medveď a pod.) s cieľom eliminácie ničenia znášok hlucháňa.
- Podporiť elimináciu potenciálnych predátorov druhu v dobe ich lovu (napr. kuna lesná, kuna skalná, líška hrdzavá a krkavcovité vtáky, najmä sojka škriekavá) v územiach, kde je to zákonom umožnené.

2.3.1.3. Návrh zásad opatrení pre pôtika kapcavého (Aegolius funereus)

Na udržanie stavu pôtika kapcavého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Vyhýbanie sa ťažbe holorubným, resp. podrastovým spôsobom.

- Obmedzenie aktívnej ťažby v hniezdnom období (od 15. marca do 30. júna).
- Podporenie ekologických spôsobov ťažby – výberkový spôsob, nezasahovanie do rezervácií a ochranných lesov, v prípade potreby plošného odstraňovania porastu alebo kalamity ponechať skupinky stojacich stromov, ktoré sú vhodné pre zahniezdenie alebo ako refúgium výskytu druhu.
- Evidencia, resp. označovanie stromov alebo skupín stromov s dutinami pre ich zachovávanie (spolupráca s lesníkmi v zmysle poskytnutia predbežnej informácie o lokalizácii plánovanej ťažby porastov približne 1 rok vopred, aby bolo možné vykonať monitoring hniezdisk v porastoch).
- Vhodné umiestňovanie hniezdnych búdok v porastoch s nevhodnou vekovou skladbou drevín, silne narušených ťažbou a v mladších porastoch s nedostatkom dutín.
- Ponechanie starých fragmentovaných porastov v záveroch dolín, susediacich s otvorenými plochami – lúkami, hoľami a rúbaniskami.
- Zachovanie a rozvoj rozmanitosti prostredia v blízkosti lesov (čistiny, malé otvorené plochy, mokrade, kosené lúky a pasienky).

2.3.1.4. Návrh zásad opatrení pre orla skalného (Aquila chrysaetos)

Na udržanie stavu orla skalného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečenie každoročného monitoringu druhu podľa jednotnej celoslovenskej metodiky,
- zabezpečenie každoročnej realizácie praktických opatrení na elimináciu a zmiernenie ohrozujúcich vplyvov (označovanie jedincov, stráženie hniezd, kontroly hniezd, operatívne zásahy, rehabilitácia jedincov) s dôrazom na elimináciu ohrození, v dôsledku ktorých dochádza k opakovanému úhynu orlov (napr. stĺpy elektrických vedení, pytliactvo, otravy),
- usmerňovať športové a rekreačné aktivity s cieľom zabezpečenia ochrany hniezdisk,
- usmerňovať druh ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese PSoL a v krajnom prípade využívať právne možnosti pri ochrane druhu a jeho hniezdneho prostredia,
- zabezpečenie ochrany hniezdnych a potravných biotopov prostredníctvom dokumentácie ochrany prírody (zonácia NP, vyhlasovanie CHÚ, ÚSES, PSoL), územnoplánovacej dokumentácie, projektov pozemkových úprav atď.,
- zabezpečenie propagačno-výchovných aktivít za účelom šírenia osvety u rôznych cieľových skupín.

2.3.1.5. Návrh zásad opatrení pre výra skalného (Bubo bubo)

Na udržanie stavu výra skalného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- na hniezdiskách v činných kameňolomoch usmerňovať postup ťažby tak, aby sa zachovali vhodné hniezdiská, aby nedochádzalo k ničeniu hniezd.
- na hniezdiskách v lesoch usmerňovať zásahy (najmä ťažba a zalesňovanie) mimo hniezdneho obdobia výrov.

- inštalácia izolantov na stĺpy elektrického vedenia v maximálnej možnej dĺžke v blízkosti hniezdisk.
- na hniezdiskách ohrozených sukcesiou (skalné útvary, kameňolomy) upravovať hniezdne jamky: odstraňovanie drevinného náletu, hĺbenie jamiek, odvodnenie hniezdnych jamiek.
- usmerňovanie skalolezcov mimo hniezdne obdobie, zamedzovať novým lezeckým cestám na lokalitách výrov.
- ekovýchova najmä medzi mládežou a poľovníkmi.
- monitoring populácie, lokalizácia hniezdisk, sledovanie úspešnosti hniezdenia, zisťovanie neúspešnosti hniezdenia.

2.3.1.6. Návrh zásad opatrení pre bociana čierneho (Ciconia nigra)

Na udržanie stavu bociana čierneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- V lesoch ochranných a lesoch osobitného určenia vylúčiť akúkoľvek lesohospodársku činnosť s výnimkou zásahov vykonávaných v nevyhnutnom prípade z dôvodu ochrany prírody a pri rešpektovaní ekologických nárokov druhu
- V hospodárskych lesoch usmerňovanie lesohospodárskej činnosti (ťažba dreva, približovanie, prebierky) najmä v čase hniezdenia (apríl – júl)
- Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy. Predovšetkým vylúčiť holoruby a veľkoplošnú formu podrastového hospodárskeho spôsobu. Presadzovať výberkový hospodársky spôsob a v prípade maloplošnej formy podrastového hospodárskeho spôsobu presadzovať z obnovných rubov účelový výber s obnovným prvkom vhodného tvaru, rozmiestnenia a veľkosti max. 0,2 ha, pričom kritéria výberu prispôsobiť ekologickým nárokom druhu
- Zachovať staré porasty, zvlášť na odľahlých a nerušených miestach a zvlášť v blízkosti lesných potôčikov, lebo tie poskytujú ideálne hniezdne podmienky (KARASKA 2002, LÖHMUS & SELLIS 2003, VLACHOS et al. 2008, TREINYS et al. 2009)
- Vyhlásiť ochranné zóny v okruhu 200 m od obsadeného hniezda a všetky lesohospodárske aktivity uskutočňovať mimo hniezdneho obdobia ďalej ako 100 m od hniezda (ROSENVALD & LÖHMUS 2003, TAMÁS 2012)
- Umelé hniezda a hniezdne podložky môžu zvýšiť počet zahniezdení. Zabezpečiť trvalý monitoring hniezdneho výskytu a trendu vývoja populácie druhu
- Pre zlepšenie potravnej ponuky je významná obnova mokradí a zlepšenie čistoty vodných tokov
- zabezpečiť počas samotného hniezdenia (1.3.-31.8.) vylúčenie lesohospodárskych prác v dostatočnom okruhu (do 300 m) od hniezda (SOS/BirdLife Slovensko 2012)

2.3.1.7. Návrh zásad opatrení pre včelára lesného (Pernis apivorus)

Na udržanie stavu včelára lesného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- monitoring populácie na celom území s cieľom lokalizácie hniezdísk a maximálneho počtu hniezd
- zabezpečiť vyhlásenie ochranných pásiem okolo všetkých hniezd v CHVÚ, ktoré si túto ochranu vyžadujú (mimo lesov v 5 stupni ochrany) a kontrolu ich dodržiavania,

- usmerňovaním programov starostlivosti o les zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- postupne zabezpečiť ochranu na všetkých stĺpoch 22 kV vzdušného elektrického vedenia, pričom postupovať od stĺpov v otvorenej krajine k stĺpom na okraji lesov a intravilánov (čiže od najviac k najmenej nebezpečným),
- rôznymi opatreniami (ekovýchova, medializácia pytliactva) vplývať na relevantnú skupinu obyvateľstva (najmä poľovníci) v záujme minimalizácie priameho prenasledovania,
- spolupráca s veľkými užívateľmi pôdy (poľnohospodárske podniky) pri používaní insekticídov a pesticídov v lokalitách s výskytom hniezdísk.

2.3.1.8. Návrh zásad opatrení pre tetrova hoľniaka (Tetrao tetrix)

Na zlepšenie a udržanie podmienok na hniezdenie tetrova na všetkých jeho historických a recentne opustených lokalitách priľahlých k CHVÚ Nízke je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečenie každoročného monitoringu druhu a faktorov negatívne ovplyvňujúci druh podľa jednotnej celoslovenskej metodiky a v prípade potreby aj stráženie tokanísk,
- s užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov zabezpečiť primerané využívanie (pastvu) biotopov tetrova,
- akékoľvek ľudské aktivity v oblastiach výskytu druhu časovo a priestorovo limitovať so zreteľom na jeho ročný cyklus,
- zmeniť vyhlášku MŽP SR č. 439/2009 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu a vhodný manažment biotopov tetrova,
- usmerňovať druh ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov uplatňovaním požiadaviek napr. v procese PSoL a v krajnom prípade využívať právne možnosti pri ochrane druhu a jeho biotopu,
- pri obhospodarovaní lesných a poľnohospodárskych pozemkov presadzovať postupy na zlepšenie kvality biotopu tetrova zlepšením trofických podmienok,
- vylúčiť akúkoľvek výstavbu rekreačných zariadení v kľúčových biotopoch tetrova,

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre lelka lesného (Caprimulgus europaeus)

Na udržanie stavu lelka lesného na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pri poľnohospodárskej a lesnej činnosti nepoužívať chemické látky, ktoré sú nebezpečné pre vtáky (označenie Vt1 až Vt4) a hmyz (označenie Vč1 a Vč2)
- pokračovať v mapovaní nových výskytových lokalít, hlavne na nelesnej pôde (sukcesne zarastajúce pasienky)
- v súvislých lesných porastoch nezalesňovať, resp. udržať prirodzené nelesné enklávy, čistiny, miesta s prirodzene skalnatou pôdou, členité lesné okraje
- v oblastiach intenzívnej poľnohospodárskej produkcie zachovať zatrávnené medze a zatrávnené úseky medzi poliami s výsadbou ojedinelých stromov alebo krov ako refúgium veľkého hmyzu
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi lesných a poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany lelka lesného a jeho výskytových lokalít

- organizovať výchovno-vzdelávacie podujatia (napr. prednášky a besedy) pre verejnosť, vlastníkov a užívateľov zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu k ochrane lelka, vydávať propagačné materiály

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre sovu dlhochvostú (Strix uralensis)

Na udržanie stavu sovy dlhochvostej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zachovanie starších lesných porastov vo vyšších stupňoch ochrany bez zásahu
- v lesných porastoch ponechať minimálne 5 stojacich stromov na 1ha na dožitie
- v spolupráci s užívateľmi uplatňovať ochranné zóny v okolí dohľadaných hniezd v zmysle vyhlášky o CHVÚ
- prípadnú ťažbu na hniezdnych lokalitách presunúť do mimohniezdneho obdobia
- poskytovať hniezdne príležitosti vyvešiavaním búdok, zabezpečiť ich pravidelnú kontrolu a obnovu

2.3.1.11. Návrh zásad opatrení pre žlnu sivú (Picus canus)

Na udržanie stavu žlny sivej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- na každých 500 ha lesa udržiavať 5 – 30 území s celkovou výmerou min. 150 ha, na ktorých bude les starší ako 80 rokov s mŕtvym drevom v objeme min. 10 % celkovej zásoby porastu,
- zvýšiť rubný vek buka, javora, jaseňa a jedle na min. 110 rokov a duba na 140 rokov
- ochranné lesy ponechať bez zásahu,
- pri ťažbe ponechať v porastoch stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5ks/ha,
- ponechávať v poraste stojace mŕtve stromy,
- ponechávať v poraste čo najviac ležiacich mŕtvych stromov,
- ťažbu dreva v porastoch starších ako 80 rokov realizovať iba mimo hniezdneho obdobia (termín júl až február),
- zvyšovať alebo aspoň udržiavať plochu TTP porastených krovinami a/alebo solitérnymi drevinami,

2.3.1.12. Návrh zásad opatrení pre ďateľa bielochrbtého (Dendrocopos leucotos)

Na udržanie stavu ďatľa bielochrbtého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km^2 a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov;
- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les

- pri holorubnej ťažbe vždy zabezpečiť, aby ostali v území dostatočné fragmenty lesného porastu nad 80 rokov ako hniezdny biotop (v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- ponechávať po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby aspoň 3 – 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta;
- zabezpečiť aby na hniezdiskách v hniezdnom období boli vylúčené lesohospodárske zásahy a lesohospodárske práce), obzvlášť ak sa jedná o izolované fragmenty 80 a viac ročných biotopov.

2.3.1.13. Návrh zásad opatrení pre tesár čierny (Dryocopus martius)

Na udržanie stavu tesára čierneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ochranu súvislejších lesných porastov optimálnych biotopov (t.j. lesy staršie ako 120 rokov s nižším zakmenením) s rozlohou v jednotkách rádovo km^2 a viac tak, že sa z nich vylúči holorubný spôsob obnovy lesných porastov;
- ponechávať zistené hniezdne stromy na dožitie a zapracovať tieto opatrenia do programu starostlivosti o les
- pri holorubnej ťažbe vždy zabezpečiť, aby ostali v území dostatočné fragmenty lesného porastu nad 80 rokov ako hniezdny biotop (v celom CHVÚ tak aby optimálne takéto porasty tvorili viac ako 10 %)
- ponechávať po ukončení (obnovnej, holorubnej) ťažby aspoň 3 – 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta;

2.3.1.14. Návrh zásad opatrení pre ďatľa trojprstého (Picoides tridactylus)

Na udržanie stavu ďatľa trojprstého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržanie podielu starých horských ihličnatých a zmiešaných porastov s prevahou ihličňanov a podielu kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia
- vylúčenie veľkoplošných holorubov a fragmentácie horských porastov
- podľa možností ponechávanie stojacich mŕtvych a odumierajúcich stromov v porastoch
- vykonávanie výchovných zásahov v hospodárskych lesoch vo fáze žŕďkovín a žrďovín.
- lesopestovné zásahy v porastoch časovo lokalizovať mimo obdobie rozmnožovania (júl-december)

2.3.1.15. Návrh zásad opatrení pre kuvička vrabčieho (Glaucidium passerinum)

Na udržanie stavu kuvička vrabčieho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- vyhýbať sa ťažbe holorubným spôsobom
- podpora ekologických spôsobov ťažby, výberkový spôsob, nezasahovanie do rezervácií, ochranných lesov

- ponechanie stromov s dutinami po ďatľoch po obvode hospodárskych lesov a pri okrajoch lesných ciest
- lesopestovné zásahy v porastoch časovo lokalizovať mimo obdobie rozmnožovania (júl - december)

2.3.1.16. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho (Bonasa bonasia)

Na udržanie stavu jariabka hôrneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať v lesných porastoch nasledovné manažmentové opatrenia:

- keďže jariabok hôrny hniezdi na zemi, lokálne populačné jednotky sú vystavené vysokému predačnému tlaku (kuna, líška, pernaté dravce, krkavec, sojka a diviak).
- nevhodné časovo-priestorové lokalizovanie lesohospodárskej činnosti v lesných porastoch sa môže významne prejaviť v nižšom percente úspešnosti hniezdenia jednotlivých párov
- lesohospodársku činnosť (výchova a obnova porastov) časovo a priestorovo limitovať
- v jarnom aspekte (apríl - jún) citlivo vykonávať v porastoch výchovné zásahy alebo ich vylúčiť
- zvážiť možnosť celoročnej ochrany jariabka hôrneho

2.3.1.17. Návrh zásad opatrení pre muchárika malého (*Ficedula parva*)

Na udržanie stavu muchárika malého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať podiel a štruktúru starých prírode blízkych bukových, jedľovo-bukových i javorovo-bukových lesov, zachovávať ich vhodné rozmiestnenie v CHVÚ a zabrániť ich ďalším stratám (napr. v Ľubochnianskej, Štiavnickej, Kantorskej a Necpalskej doline, v hornej časti Dedošovej, v Tureckej a i. – cf. HANSEN et al. 2013) najmä usmerňovaním programov starostlivosti o les
- udržiavať v týchto lesoch podiel kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia s obmedzením tzv. zdravotného výberu stromov
- vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých listnatých (najmä bukových) a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov
- dodržiavať ekologicky a fytogeograficky vhodné obnovné zastúpenie drevín, predovšetkým zväčšiť podiel buka a zabrániť zväčšovaniu podielu smreka (o. i. v Ľubochnianskej, Štiavnickej, Kantorskej a Necpalskej doline)
- vykonávať prebierky v hospodárskych lesoch vo fáze žrďkovín a žrďovín
- ponechávať dostatok veľkých živých a stojacich odumierajúcich a odumretých stromov (najmä s dutinami) v lesoch
- zachovávať lužné lesy a členité okraje lesa (s ich tradičným využívaním) ako migračné koridory.

2.3.1.18. Návrh zásad opatrení pre muchárika bielokrkého (*Ficedula albicollis*)

Na udržanie stavu muchárika bielokrkého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať podiel a štruktúru starých prírode blízkych bukových, jedľovo-bukových i javorovo-bukových lesov, zachovávať ich vhodné rozmiestnenie v CHVÚ a zabrániť ich ďalším stratám (napr. v Ľubochnianskej, Štiavnickej, Kantorskej a Necpalskej doline, v hornej časti Dedošovej, v Tureckej a i. – cf. HANSEN et al. 2013) najmä usmerňovaním programov starostlivosti o les
- udržiavať v týchto lesoch podiel kategórií lesov ochranných a lesov osobitného určenia s obmedzením tzv. zdravotného výberu stromov
- vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých listnatých a zmiešaných lesov s dominanciou listnáčov
- dodržiavať ekologicky a fytogeograficky vhodné obnovné zastúpenie drevín a zabrániť predovšetkým postupnému zväčšovaniu podielu smreka (o. i. v Ľubochnianskej, Štiavnickej, Kantorskej a Necpalskej doline)
- vykonávať prebierky v hospodárskych lesoch vo fáze žrďkovín a žrďovín
- ponechávať dostatok stojacich odumierajúcich a odumretých stromov (najmä s dutinami) v lesoch
- vyvesovať búdky na zväčšenie populačnej hustoty vo vybraných intenzívnejšie obhospodarovaných lesoch
- zachovávať lužné lesy a členité okraje lesa (s ich tradičným využívaním) ako migračné koridory.

2.3.1.19. Návrh zásad opatrení pre žltochvosta hôrneho (Phoenicurus phoenicurus)

Na zlepšenie stavu žltochvosta hôrneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť legislatívne, resp. medzinárodnými dohodami ochranu druhu na zimoviskách a počas migrácie (konvencie na ochranu biodiverzity, t.j. zabraňujúce odlesňovaniu a zabrániť nelegálnemu odchytu do sietí počas migrácie).
- zabezpečiť na vhodných miestach vhodnú štruktúru lesných porastov (lesy s menším zápojom korún, zakmenenie min. 0,6)
- v intravilánoch s výskytom žltochvostov hôrnych obzvlášť starostlivo dbať na udržanie biotopov druhu, teda je potrebné zabezpečiť ochranu starých drevín v záhradách, resp. parkov v území
- v intravilánoch zabezpečiť dostatočné hniezdne možnosti napr. vyvesovaním polobúdok pre ich hniezdenie

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Muránska Planina-Stolica 19 vtáčích druhov. Pre ochranu týchto druhov vzhľadom k vyššie uvedeným cieľovým stavom boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady opatrení. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné, avšak na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Aj druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto je nutné rozčleniť CHVÚ Muránska Planina-Stolica pri návrhu opatrení na niekoľko ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôsobia druhom, ktorých ochrana

bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala, a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky.

Chránené vtáčie územie Muránska Planina-Stolica sa za účelom optimalizácie navrhnutých zásad ochrany a opatrení a za účelom efektívneho manažmentu populácií vtáčích druhov člení na nasledovné ekologicko-funkčné priestory (EFP):

- EFP1: hniezdiská bociana čierneho
- EFP2: hniezdiská sokola sťahovavého, orla skalného a výra skalného
- EFP3: hniezdiská muchárika malého, ďatla bielochrbtého a žltochvosta lesného
- EFP4: hniezdiská hlucháňa hôrneho
- EFP5: hniezdiská dravcov a dutinových hniezdičov
- EFP6: loviská dravcov

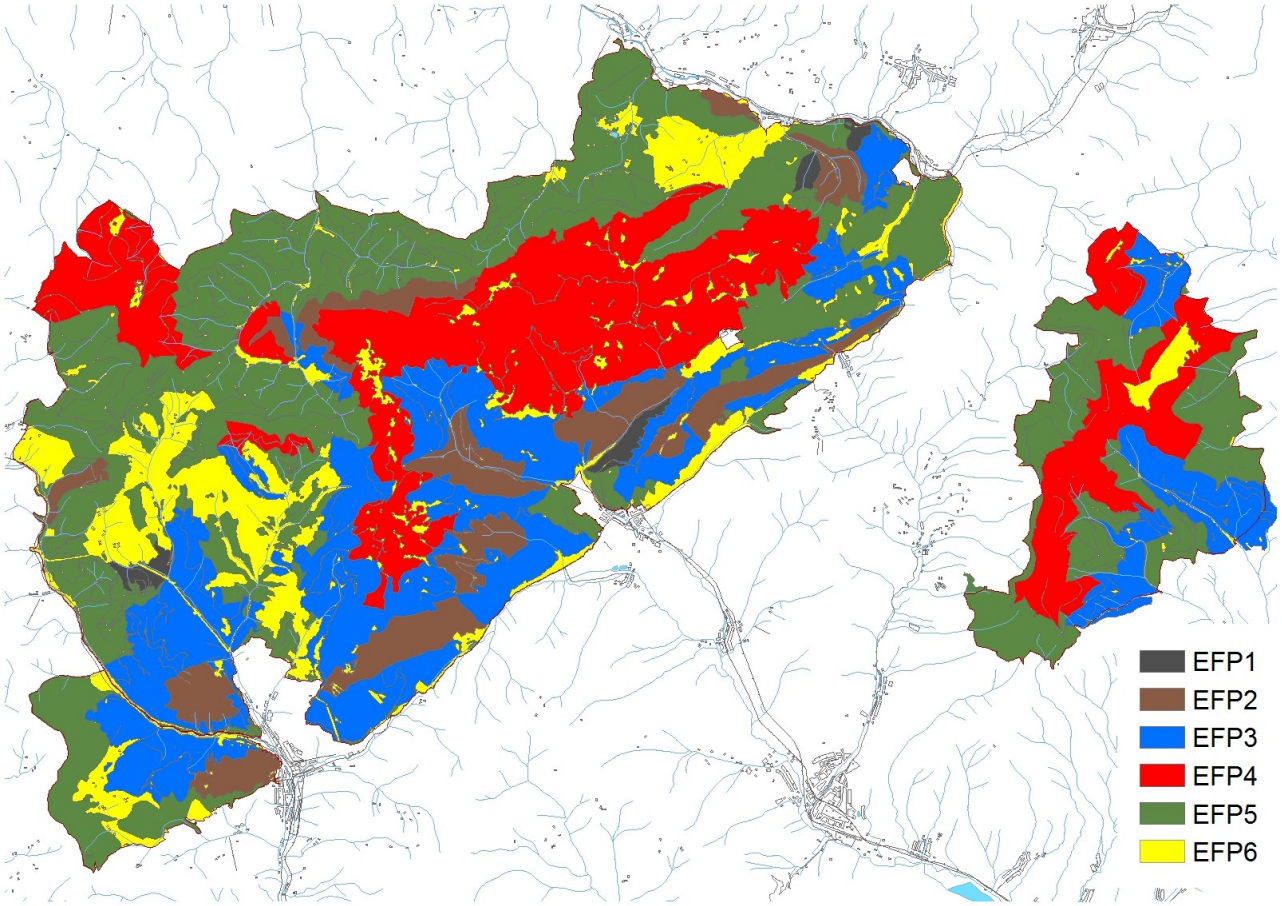

Obr. 1. Členenie CHVU Muránska Planina-Stolica na ekologicko funkčné.

Pre jednotlivé ekologicko-funkčné priestory sú uvedené opatrenia v dvoch kategóriách. V kategórii „Navrhované opatrenia“ sú uvedené opatrenia starostlivosti, ktoré sú záväzné a je ich potrebné dodržať. Ak dochádza realizáciou navrhovaných opatrení k obmedzeniu bežného obhospodarovania vzniká nárok na náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania podľa § 61, ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z.. Opatrenia starostlivosti uvedené v kategórii „Odporúčané opatrenia“ sú nezáväzné a je vhodné ich dodržať. Predstavujú optimálne využívanie krajiny z pohľadu ochrany prírody. V prípade realizácie týchto opatrení nárok na náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania nevzniká.

2.3.2.1. Návrh zásad opatrení v EFP1 – hniezdiská bociana čierneho

EFP1 sú lokality s potvrdeným resp. s potenciálnym výskytom bociana čierneho. Jedná sa zachovalé porasty, v ktorých však v súčasnosti dochádza k postupnému znižovaniu ich výmery.
Preto na zachovanie resp. zlepšenie podmienok EFP1 je nevyhnutné realizovať nasledovné opatrenia:

Navrhované opatrenia:

- Lesné biotopy vo veku nad 85 rokov ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba) v okruhu 300 metrov od hniezdísk bociana čierneho v rokoch s aktívnym využívaním hniezd a po ukončení využívania hniezd ponechať tento režim platný 5 rokov
- V okruhu 100 m od hniezd bociana čierneho ponechať všetky lesné porasty na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia
- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy v celom EFP1 ostalo zachovaných minimálne 50 % porastov starších ako 80 rokov
- Lesohospodárske zásahy mimo vyššie uvedených priestorov v okolí hniezda (do 100, resp. do 300 m) vykonávať mimo obdobia od 1. marca do 30. septembra.
- Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórií ochranných lesov, v tomto EFP prekategorizovať na lesy osobitného určenia
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Vylúčiť športovo-rekreačné a turistické činnosti v okolí hniezdiska
- Vylúčiť leteckú aplikáciu látok, vyhliadkové lety, paragliding a používanie dronov (používanie dronov po dohode so správou CHÚ výlučne za účelom monitoringu)
- Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zvážnic
- Budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na predmety ochrany
- V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) častí existujúcich chodníkov
- Zabezpečiť dlhodobý monitoring stavu hniezd bociana čierneho a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu
- Strážením vybratých hniezdísk dravcov eliminovať riziko pytliactva, vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania,
- Manažment menších vodných plôch - tvorba brodov (plytkých prehrádzok) na potokoch a mokradiach v lesných biotopoch
- Ponechávanie mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch bez výsadby drevín a bez mechanického narušania
- Zákaz regulácie vodných tokov a ich znečisťovania biologickým, priemyselným alebo komunálnym odpadom, zachovanie prirodzených meandrov vodných tokov

2.3.2.2. Návrh zásad opatrení v EFP2 – hniezdiská sokola sťahovavého, orla skalného a výra skalného

EPF2 sú lokality prevažne v skalnatých oblastiach CHVÚ, čiastočne sa prekrývajú s PR a NPR kde platí 5. stupeň ochrany. Z pohľadu ochrany prírody sú to jedny z najhodnotnejších území NP. Svojou charakteristikou vytvárajú optimálne podmienky pre hniezdenie predmetných druhov ale aj ostatných sprievodných druhov.
Na zachovanie resp. zlepšenie podmienok EFP je nevyhnutné realizovať nasledovné opatrenia:

Navrhované opatrenia:

- Lesné a nelesné biotopy v piatom stupni ochrany ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba)
- V lesných porastoch mimo piateho stupňa ochrany vykonávať výchovné opatrenia mimo obdobia od 1. februára do 30. septembra.
- Kalamitné plochy v lesoch ponechať v územiach s piatym stupňom ochrany bez zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácii bez stavebno-technických zásahov
- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy v celom EFP2 (mimo piateho stupňa ochrany) ostalo zachovaných minimálne 50 % porastov starších ako 80 rokov
- Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórií ochranných lesov, v tomto EFP prekategorizovať na lesy osobitného určenia,
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Vylúčiť leteckú aplikáciu látok, vyhliadkové lety, paragliding a používanie dronov (používanie dronov po dohode so správou NP výlučne za účelom monitoringu)
- Vylúčiť športovo-rekreačné a turistické činnosti v okolí hniezdiska
- Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zvážnic
- Budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na predmety ochrany
- V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) častí existujúcich chodníkov
- Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody
- Zabezpečiť dlhodobý monitoring stavu hniezd dravcov a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu
- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem
- Zabezpečiť ochranu hniezdnych lokalít sokola sťahovavého, orla skalného a výra skalného a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich
- Zabezpečiť vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdnych lokalitách sokola sťahovavého orla skalného a výra skalného v okruhu najmenej 300 m v období od 1. februára do 30. septembra,
- Eliminovať riziko vykrádania hniezd, odstrelu a nezákonného obchodovania, individuálna ochrana hniezdisk pomocou stráženia alebo s použitím vhodnej techniky (fotopasce, priemyselné kamery, infrazariadenia a pod.)
- Vytvoriť bezzásahovú ochrannú zónu 300m od hniezda

2.3.2.3. Návrh zásad opatrení v EFP3 – hniezdiská muchárika malého, ďatla bielochrbtého a žltochvosta lesného

EPF3 – sú lokality s dostatočným zastúpením starších porastov ktoré vytvárajú ideálne podmienky pre výskyt záujmových druhov, pričom dôležitým prvkom v rámci EFP sú práve staré dutinové stromy ktoré poskytujú optimálne hniezdne možnosti. Nevyhnutné je z hľadiska EFP zabezpečiť kontinuitu z hľadiska vekovej štruktúry porastov. Zároveň zabezpečením opatrení smerujúcich k ochrane a zlepšeniu podmienok záujmových druhov sa zlepšia podmienky aj ostatným sprievodných druhov vyskytujúcich sa v predmetnom EFP.

Navrhované opatrenia:

- V lesných porastoch, ktoré sú najvýznamnejšími hniezdiskami muchárika malého a ďatľa bielochrbtého a v lesných porastoch s piatym stupňom ochrany vylúčiť akékoľvek zásahy do porastu.
- V ostatných lesných porastoch preferovať účelový hospodársky spôsob, resp. výberkový hospodársky spôsob
- Zachovať dostatočný objem mŕtveho dreva v tomto EFP
- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy v celom EFP3 (mimo piateho stupňa ochrany) ostalo zachovaných minimálne 50 % porastov starších ako 80 rokov
- Pri spracúvaní kalamít (ak nie je možné ponechať 50 % porastov starších ako 80 rokov) ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm
- Kalamitné plochy v lesných porastoch, ktoré sú najvýznamnejšími hniezdiskami muchárika malého a ďatľa bielochrbtého a v lesných porastoch s piatym stupňom ochrany, ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácii bez stavebno-technických zásahov
- Pri výchovných zásahoch ponechávať pionierske dreviny (lieska, breza, jelša, baza) a bobuľonosné kríky minimálne 5 jedincov na 1 ha, pokiaľ sú dreviny v porastoch prítomné
- Všetky hospodárske lesy nad 80 rokov, ktoré nie sú v kategórií ochranných lesov, v tomto EFP prekategorizovať na lesy osobitného určenia,
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Vylúčiť leteckú aplikáciu látok, vyhliadkové lety, paragliding a používanie dronov (používanie dronov po dohode so správou CHÚ výlučne za účelom monitoringu)
- Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zvážnic
- Budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na lokality výskytu predmetných druhov
- V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) častí existujúcich chodníkov
- Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany
- Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti
- Zabezpečiť monitoring populácií a všetkých záujmových druhov
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období hniezdenia
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody
- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem

2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – hniezdiská hlucháňa hôrneho

EFP4 – hniezdiská hlucháňa hôrneho sú vyčlenené prevažne v centrálnej časti CHVÚ, kde na základe monitoringu bola potvrdená prítomnosť predmetného druhu. V rámci EFP sú zahrnuté staré porasty, ktorých prítomnosť je kľúčová pre dlhodobý výskyt druhu, ale zároveň sú vyčlenené aj porasty mladšieho veku, kde pri zavedení špecifického manažmentu, ktorý je nevyhnutný pre prípravu lesných porastov na zabezpečenie kontinuity z hľadiska vodnosti biotopu, bude docielená požadovaná mozaikovitosť a špecifická veková i priestorová štruktúra porastov. Zároveň zabezpečením opatrení smerujúcich k ochrane a zlepšeniu podmienok záujmového druhou sa zlepšia podmienky aj ostatných sprievodných druhov vyskytujúcich sa v predmetnom EFP.

Pre zlepšenie podmienok pre hlucháňa, ktorého ochrana je v EFP4 prioritou, je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

Navrhované opatrenia:

- Zabezpečiť, aby v území bolo na konci platnosti programu starostlivosti o les minimálne 60 % výmery lesov vo veku nad 80 rokov.
- Výchovnými zásahmi do lesných porastov zabezpečiť, aby boli tieto heterogénne s čistinami (napr. ponechaním pramenísk a mokrín bez zalesnenia) a dostatočne riedke tak, aby sa v podraste vyskytovala čučoriedka
- Vhodnými zásahmi do porastov vo veku nad 80 rokov zabezpečiť, aby zakmenenie v nich bolo maximálne 0,7 a ďalšími zásahmi sa znižovalo
- Okraje holí mimo lesných porastov nezalesňovať a udržiavať ich riedke s maximálnym zakmenením 0,5
- Všetky hospodárske lesy v tomto EHP prekategorizovať na lesy osobitného určenia
- Vylúčiť vykonávanie lesohospodárskej činnosti, s výnimkou spracovania kalamít v období od 1. marca do 30. júna (resp. v hniezdnom období)
- Vykonávať obnovu všetkých porastov (s výnimkou spracovania kalamít) najmä výberkovým hospodárskym spôsobom, účelovým hospodárskym spôsobom a pri použití maloplošného clonného rubu hlavne skupinovým a skupinovitým clonným rubom. Pre obnovu všetkých porastov vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho.
- Vylúčiť lesohospodárske a iné zásahy do porastov v piatom stupni ochrany
- Pri výchovných zásahoch ponechávať pionierske dreviny (lieska, breza, jelša, baza) a bobuľonosné kríky minimálne 5 jedincov na 1 ha, pokiaľ sú dreviny v porastoch prítomné
- Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú v kategórií ochranných lesov, v tomto EFP prekategorizovať na lesy osobitného určenia,
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a insekticídov
- Vylúčiť leteckú aplikáciu látok, vyhliadkové lety, paragliding a používanie dronov (používanie dronov po dohode so správou CHÚ výlučne za účelom monitoringu)
- Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu
- Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zvážnic
- Usmerniť športovú a turistickú činnosť na hniezdiskách a tokaniskách hlucháňa s cieľom minimalizovania vyrušovania
- Budovanie nových turistických chodníkov len po dôkladnom zvážení dopadov na lokality hlucháňa
- V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) častí existujúcich chodníkov
- Zabezpečiť dodržiavanie predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s 3. až 5. stupňom ochrany
- Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti

- Zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho
- Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku
- Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení
- Zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody
- Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP a jeho okolí a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem
- Vylúčiť prikrmovanie diviačej zvery a jelenej zvery jadrovým a dužinatým krmivom, resp. zabezpečiť kŕmne zariadenia pre jeleniu zver, tak aby neboli dostupné diviačej zvery.
- Zabezpečiť zníženie stavu diviakov v týchto revíroch na nulu
- Pri manažmente lesa v porastoch vo veku do 50 rokov, kde je to možné uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:
  1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek
  2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímesové dreviny

Odporúčané opatrenia:

- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Novelizovať vyhlášku MŽP SR, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica tak, aby reálne zabezpečovala dôslednú ochranu predmetov ochrany,

2.3.2.5. Návrh zásad opatrení v EFP5 – hniezdiská dravcov a dutinových hniezdičov

EFP5 – hniezdiská dravcov, dutinových hniezdičov je vyčlenené na rozsiahlejších lesných porastoch mimo hniezdísk hlucháňa hôrneho, orla skalného, sokola sťahovavého a iných cieľových druhov v rámci ostatných EFP. Toto EFP je vyčlenené na lesných porastoch s rôznou vekovou štruktúrov. Staré porasty nad 90 rokov s dostatkom dutinových stromov predstavujú najvýznamnejšie lokality pre hniezdenie záujmovej skupiny vtákov. Avšak dôležité je aby sa nezniţovala výmera týchto porastov, pretože jej znižovaní dochádza k úbytku vhodného hniezdneho biotopu. Zároveň zabezpečením opatrení smerujúcich k ochrane a zlepšeniu podmienok záujmových druhov sa zlepšia podmienky aj ostatných sprievodných druhov vyskytujúcich sa v predmetnom EFP.

Prioritou ochrany v EFP5 sú predovšetkým druhy kuvičok vrabčí, pôtik kapcavý, sova dlhochvostá, tesár čierny, žlna sivá a včelár lesný. Pre zlepšenie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

Navrhované opatrenia:

- V porastoch, kde už bola začatá obnova nevykonávať dorub – ponechať materský porast.
- Pri výchovných zásahoch ponechávanie pionierskych drevín (lieska, breza, jelša, baza) a bobuľonosných kríkov minimálne 5 jedincov na 1 ha, pokiaľ sú dreviny v porastoch prítomné

- Podpora úkrytových a hniezdnych možností formou inštalácie búdok do lesných porastov nad 40 rokov, alebo na rôzne objekty v CHÚ, úpravy hniezdisk alebo inštalácie špeciálnych hniezdnych podložiek vrátane priebežnej údržby hniezd (spevňovanie, odľahčovanie, odstraňovanie nevhodného materiálu z výstelky)
- Ponechanie suchých stojacich, odumierajúcich a odumretých stromov v poraste, jednotlivých alebo skupín rôznych druhov stromov, ponechanie stojacich zlomených zvyškov kmeňov
- Pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre lesné porasty a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm
- Dodržiavať ekologicky a fytogeograficky vhodné obnovné zastúpenia drevín
- Zamedziť zalesňovaniu pôvodných nelesných enkláv na lesnom pôdnom fonde, ale tiež neobhospodarovaných plôch na poľnohospodárskom pôdnom fonde v CHVÚ
- Vylúčiť používanie pesticídov v lesoch i na priľahlých bezlesných biotopoch v CHVÚ
- Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy, alebo skupiny stromov s dutinami
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, ak neexistuje riziko významného negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a dutinových hniezdičov a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu
- Ponechávať v lese zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre ostatné lesné porasty, a ktoré zároveň v prsnej výške dosahujú priemer minimálne 30 cm
- Zabezpečiť ochranné zóny okolo hniezd dravcov a dutinových hniezdičov tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovne zásahy netýkajúce sa hniezdneho stromu, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období s výnimkou spracovania kalamít aj to v mimohniezdnom období od 1. septembra do 31. januára a ak je hniezdo neobsadené minimálne päť rokov ponechať porast vo vnútornej zóne v rovnakom režime. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútorná časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 300-500 metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd včelára lesného, orla krikľavého, pôtika kapcavého a kuvička vrabčieho
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných druhov vybranej vzorky hniezdísk
- Zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany (tretím a štvrtým)
- Zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky, ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Muránska planina - Stolica, po zmene vyhlášky upravených obmedzení ako aj obmedzení v jednotlivých stupňoch ochrany národného parku Muránska planina patriacich do EFP5)
- Zapracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a úhynu vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia
- Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a neviedlo k zmareniu hniezdení
- Novelizovať vyhlášku MŽP SR, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu predmetov ochrany,

Odporúčané opatrenia:

- Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť, aby vždy na každú jednotku plochy 1000 ha ostalo zachovaných minimálne 25 %[1] porastov starších ako 80 rokov
- Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak
- Preferovať prebudovu rovnovekého lesa na výberkový (prírode blizky) spôsobom, aby bol zachovaný materský porast v dostatočnej výmere.
- Zabezpečiť výrobu a vyvesenie rozmerovo vhodných búdok pre sovy dlhochvostej a kuvička vrabčieho v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km^2 porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky pre každý so sponenutých druhov
- Minimalizovať, prípadne úplne vylúčiť lesopestovné zásahy v hniezdnom období
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre lesníkov a miestnych obyvateľov o význame NP a správnom hospodárení v ňom
- Strážením vybratých hniezdísk dravcov eliminovať riziko pytliactva, vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania,
- Pri manažmente lesa v porastoch vo veku do 50 rokov priľahlých k lokalitám s výskytom hlucháňa hôrneho, kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:

  1) v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek

  2) porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímesové dreviny

2.3.2.6. Návrh zásad opatrení v EFP6 – loviská dravcov

EFP6 – je určený na ochranu poľnohospodársky využívanej časti CHVÚ a priľahlých plôch prevažne TTP, ktoré sú dôležité pre hniezdny výskyt tetrova hoľniaka v časti CHVÚ – masív Stolice. Zároveň sú tieto lokality aj významne loviská dravých vtákov a to orla skalného, sokola sťahovavého, včelára lesného a sov. Zároveň zabezpečením opatrení smerujúcich k ochrane a zlepšeniu podmienok záujmových druhov sa zlepšia podmienky aj ostatných sprievodných druhov vyskytujúcich sa v predmetnom EFP.

Prioritou ochrany v EFP6 sú predovšetkým dravce a tetrov hoľniak a zároveň je nevyhnutné. Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

Navrhované opatrenia:

- Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie
- V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na loviskách predmetov ochrany
- Na TTP ponechávať ostrovčeky nepokosených plôch s krovinami vo vlhších a zamokrených lokalitách.

- Kosbu mechanizmami realizovať od stredu do krajov, alebo od kraju ku kraji aby sa predišlo úhynu jedincov.
- Vylúčiť akúkoľvek aplikáciu pesticídov a insekticídov
- V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia lovísk predmetov ochrany a hniezdísk tetrova hoľniaka a navrhovať náhradné riešenia
- Zamedzenie zalesňovania neobhospodarovaných plôch na poľnohospodárskom pôdnom fonde v CHVÚ
- Zabezpečiť monitoring predmetov ochrany
- V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, že neexistuje riziko významne negatívneho dopadu na predmety ochrany
- Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení vyhlášky, ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Muránska planina - Stolica, po zmene vyhlášky upravených obmedzení ako aj obmedzení v jednotlivých stupňoch ochrany národného parku Muránska planina, patriacich do EFP6)
- V prípade stavby nových elektrických vedení je potrebné všetky ošetriť prvkami minimalizujúcich kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia
- Ponechávanie mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch bez výsadby drevín a bez mechanického narúšania
- Zákaz regulácie vodných tokov a ich znečisťovania biologickým, priemyselným alebo komunálnym odpadom, zachovanie prirodzených meandrov vodných tokov

Odporúčané opatrenia:

- Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácii v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni
- Zabezpečiť vhodný manažment biotopu na lokalitách s výskytom tetrova hoľniaka (udržiavanie kosných lúk, pasienkov, poľnohospodárskeho využitia pôdy, zastúpenia vhodných porastov náletových drevín v primeranom rozsahu - brezy a pod.)
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom
- Novelizovať vyhlášku MŽP SR č. 439/2009 Z.z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica tak, aby zabezpečovala dôslednú ochranu predmetov ochrany

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

3.1.1. Dlhodobé ciele na dosiahnutie priaznivého stavu:

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Tetrao urogallus, Tetrao tetrix* a *Phoenicurus phoenicurus.*

2. Udržať súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Falco peregrinus, Aegolius funereus, Aquila chrysaetos, Bubo bubo, Ciconia nigra, Pernis apivorus, Caprimulgus europaeus, Strix uralensis, Picus canus, Dendrocopos leucotos, Dryocopus martius,*

Picoides tridactylus, Glaucidium passerinum, Bonasa bonasia, Ficedula parva, Ficedula albicollis.

3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Muránska planina – Stolica.

4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútorné prírodné faktory

Veľmi významným vnútorným faktorom, u druhov s nízkou početnosťou jedným z najvýznamnejších, sú ***extrémy počasia****.* U druhov ako hlucháň hôrny a tetrov hoľniak je dôležité, aby v čase vodenia mláďat nedochádzalo k prílevom chladného vzduchu a intenzívnym snehovým zrážkam. Vzhľadom ku globálnym klimatickým zmenám však dochádza k nástupu jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda aj k skoršiemu nástupu hniezdenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. Pri opakovaní takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok to môže prispieť k poklesu populácie ak je úspešnosť hniezdenia minimálna. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je vhodné len udržiavanie populácie na dostatočne veľkej úrovni (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči extrémom v niektorých sezónach s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti.
Vnútornými prírodnými faktormi, ktoré mierne negatívne vplývajú na populáciu a dlhodobý cieľ č. 1 a 2 je ***sukcesia***. Sukcesia je problémom napríklad v prípade tetrova hoľniaka, kde v podhorí (lokality zo severného okraja CHVÚ známe z minulosti) dochádza k opúšťaniu pôdy a následnému zarastaniu tokanísk vysokou vegetáciou alebo lesom, ktorý už nespĺňa podmienky pre hniezdenie . Minimalizovanie tohto vplyvu je problematické keďže vyžaduje väčšie motivovanie poľnohospodárov pre udržanie hospodárenia na pôde vhodným nastavením dotácií (bez zmeny súčasného dotačného rámca bude komplikované dosiahnutie zásadnejších zmien).
Vnútorným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj ***pôsobenie škodlivých činiteľov v lese****.* Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu, akým je lykožrút potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1 a 2. V prípade vetrových polomov ak dôjde k polomom na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov a bociana čierneho, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdne biotopy. Na zníženie dopadov tohto faktoru je dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry (tak aby časť porastov bola menej zraniteľná a teda poskytovala vhodné hniezdne podmienky). Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobojúci zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia je možná rovnako vhodným štrukturovaním porastov, ako aj udržaním populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít. V tomto prípade dochádza k úplnému zániku hniezdnych biotopov a limitovanie ich dostupnosti na niekoľko desaťročí. Týka sa to nielen dravcov, kurovitých vtákov ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny) alebo zlomy, ktoré nepredstavujú hygienické riziko pre okolité porasty, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdiče, ktoré sa dokážu dočasne prispôsobiť aj životu na polomoch ak ostanú zachované hniezdne stromy (napríklad tesár). Zároveň je však

nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu. Na to by malo byť prioritne určený ekologicko-funkčný priestor EFP4 dôležitý pre zachovanie hlucháňa hôrneho a iných vzácnych lesných druhov a piaty stupeň ochrany v EFP2 a EFP1.

Vnútorné človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1-4 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.
Na populáciu, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ môže limitujúco vplývať ***poľnohospodárstvo****. V tomto ohľadne je dôležité predovšetkým* ***opúšťanie pôdy, intenzifikácia poľnohospodárstva****.* Všetky uvedené zmeny v poľnohospodárskej praxi vedú k zníženiu dostupnosti potravy pre dravce.
Limitujúcim faktorom môže byť aj ***intenzívne lesné hospodárenie*** *obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1 a to zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho.* Intenzívne využívanie hospodárskych lesov, alebo odstraňovanie kalamít na kľúčových lokalitách, kde sa vyskytuje tento druh, môže mať pre prítomnosť hlucháňa fatálne následky ak nedostane zachovaný dostatočný rozsah biotopov s vhodnou štruktúrou. Problematickými sú pre hlucháňa lesy s vysokým zakmenením ako aj nízkym vekom. Aby sa predišlo nesplneniu cieľu pre hlucháňa, je dôležité vhodne vyčleniť územia s riadnym lesným hospodárením a územia, kde bude hospodárenie limitované s cieľom ochrany populácií hlucháňa hôrneho.
Pre splnenie cieľov 1-2 môže byť limitujúcim faktorom ***vyrušovanie****.* Jedná sa predovšetkým o pohyb návštevníkov v blízkosti hniezdísk, tokanísk, zimovísk a dôležitých lokalít v dôsledku návštev turistických chodníkov a centier. Preto je dôležité monitorovať hniezdiská citlivých druhov, na kľúčových lokalitách neumožniť stavbu turistických chodníkov, resp. turistických zariadení a centier a vhodne tieto aktivity v území usmerniť. Každý zámer, ktorý sa bude posudzovať v území a môže prispieť k zvýšenej miere vyrušovania musí byť riadne posúdený z pohľadu dopadu na predmety ochrany a povolený môže byť len v prípade ak jeho dopady na predmety ochrany nebudú významné.
Limitujúcim faktorom môže byť aj ***lov zveri****, ktorý sa týka dosiahnutia cieľu č. 2 v prípade jariabka hôrneho*. Dnes je jariabok hôrny poľovnou zverou s určenou dobou lovu a jeho lov je možný aj v CHVÚ Muránska Planina-Stolica. Populácia jariabka nie je v CHVÚ vysoká a už odlovenie viac ako desať jedincov sa môže dotknúť viac ako 1 % populácie v území. V súčasnosti klesá aj celková rozloha biotopu jariabka v CHVÚ a dochádza tak ku kumulácii týchto dvoch negatívnych vplyvov. Preto je dôležité lov jariabka v CHVÚ vylúčiť.
Pre realizáciu ochranárskych opatrení je dôležité zachovanie ***podpory verejnosti pre ochranu prírody*** *ako takú*. Podpora verejnosti môže značne v CHVÚ varírovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovaniu opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dostanú dôležitosti iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti ako ochrany prírody v CHVÚ Muránska planina-Stolica. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti na presadzovanie efektívnejšej ochrany prírody a minimalizovať tak dopad tohto faktoru. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov 1-4.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele 1 a 2 vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať v úvahu pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Muránska planina-Stolica pre prípad ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.
*Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad poveternostné podmienky – **extrémy počasia na migračných trasách a zimoviskách**.* V prípade druhov ako bocian čierny, muchárik malý, muchárik bielokrký, lelek lesný, žltochvost lesný nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia a môže viesť aj k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je možné len udržiavať hniezdne biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných etrémov.
*Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**.* Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Muránskej planiny-Stolice môže mať nárast teploty veľmi významný dopad na charakter územia a posun vegetačných pásiem. Roky s teplými a suchými letami vedú ku gradácii početnosti lykožrútov, celkovému zhoršeniu podmienok pre smrekové porasty a prispievajú ku celkovému hromadnému odumieraniu smrečín. Pritom viaceré druhy sú závislé na Horehroní od významného zastúpenia smreka alebo jedle v lesných porastoch (napríklad pôtik kapcavý, kuvičok vrabčí, ďubník trojprstý, hlucháň hôrny). V prípade hlucháňa hôrneho však klimatický model predpokladá, že v rokoch 2070-2099 už jeho hniezdna populácia na Slovensku úplne zanikne, resp. ostane zachovaná len v najvyšších polohách Karpát a v prípade tetrova hoľniaka ostane obmedzená len najvyššie polohy v Tatrách. Podobne klimatický model predpokladá v uvedenom období úbytok populácie pôtika, kuvička a ďubníka na Slovensku (Huntley et al. 2007). Vzhľadom ku nepresnosti uvedených modelov na kvadráty 50x50 km tieto výsledky síce mohli opomenúť špecifiká pestrej krajinnej štruktúry a morfológie terénu na Slovensku, každopádne však pomerne presne upozorňujú na druhy u ktorých je dosiahnutie dlhodobých cieľov v CHVÚ Muránska planina-Stolica ohrozené globálnou zmenou klímy a u ktorých je možné očakávať, že ich areál sa neskôr silno fragmentuje a ostane závislý od konkrétnych ochranárskych opatrení a zachovania dostatočnej rozlohy vhodných biotopov. Dopad globálnej zmeny klímy môžu čiastočne minimalizovať aj politické opatrenia prijaté na globálnej úrovni. Vzhľadom k prírodným hodnotám, ktoré môže Slovensko stratiť, by súčasťou snahy o dodržanie vyššie uvedených dlhodobých cieľov (a to nielen v CHVÚ Muránska planina-Stolica ale aj v iných chránených územiach) mala byť žiadosť slovenských národných inštitúcií o efektívne opatrenia na zastavenie globálnych klimatických zmien. Keďže k nim však v súčasnosti nie je na globálnej politickej úrovni vôľa, je potrebné s pôsobením týchto faktorov u nás rátať a prispôsobiť im aj navrhované opatrenia tak, aby viedli k udržaniu tých autochtónnych druhov, u ktorých to je možné a zároveň vytvorili vhodné podmienky pre celkové udržanie stability ekologických funkcií krajiny a jej autoregulačných mechanizmov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo územia CHVÚ Muránska planina-Stolica môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.
*Stavba nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ** takisto predstavuje významné riziko pre dosiahnutie cieľov 1 a 2.* Preto je potrebné pozorne monitorovať podobné zámery nielen v samotnom CHVÚ ale aj území priľahlom k CHVÚ, kde môžu investičné zámery

vytvoriť závažné riziká pre naplnenie cieľov. Pre ich odvrátenie alebo minimalizovanie je nutné využívať nástroje, ktoré poskytuje EIA a Smernica o biotopoch a Smernica o vtákoch.
V prípade cieľov 1 a 2 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. ***Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie*** *pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy.* Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, mucháriky malé, bielokrké, dravce. Vzhľadom ku nestabilnej politickej situácii v týchto krajinách sa nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva v týchto štátoch ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Okrem toho je potrebné žiadať zabezpečenie plnenia medzinárodných dohovorov (RAMSAR, AEWA a iné).
Na naplnenie cieľov 1, 2, 3 a 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá ***ekonomická a sociálna situácia v Európe****.* V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovalej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozádržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Tetrao urogallus, Tetrao tetrix* a *Phoenicurus phoenicurus.***

1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na úrovni minimálne 30 kohútov.
1.2. Udržať podmienky pre hniezdenie tetrova hoľniaka (Tetrao tetrix) na všetkých jeho historických a recentne opustených lokalitách priľahlých k CHVÚ Nízke Tatry.
1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie žltochvosta hôrneho (*Phoenicurus phoenicurus*) na úrovni minimálne 100 obsadených revírov.

2. Udržať súčasný priaznivý stav druhov vtákov *Falco peregrinus, Aegolius funereus, Aquila chrysaetos, Bubo bubo, Ciconia nigra, Pernis apivorus, Caprimulgus europaeus, Strix uralensis, Picus canus, Dendrocopos leucotos, Dryocopus martius, Picoides tridactylus, Glaucidium passerinum, Bonasa bonasia, Ficedula parva, Ficedula albicollis.*

2.1. Udržať populáciu sokola sťahovavého (*Falco peregrinus)* na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených revírov.
2.2. Udržať populáciu pôtika kapcavého (*Aegolius funereus)* na priemernej úrovni minimálne 105 obsadených revírov.
2.3. Udržať populáciu orla skalného (*Aquila chrysaetos)* na priemernej úrovni minimálne 8 obsadených revírov.
2.4. Udržať populáciu výra skalného (*Bubo bubo)* na priemernej úrovni minimálne 4 obsadených revírov.
2.5. Udržať populáciu bociana čierneho (*Ciconia nigra)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.6. Udržať populáciu včelára lesného (*Pernis apivorus)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.

2.7. Udržať populáciu lelka lesného (*Caprimulgus europaeus)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.8. Udržať populáciu žlny sivej (*Picus canus)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.9. Udržať populáciu sovy dlhochvostej (*Strix uralensis)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.10. Udržať populáciu ďatľa bielochrbtého (*Dendrocopos leucotos)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.11. Udržať populáciu tesára čierneho (*Dryocopus martius)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.12. Udržať populáciu ďubníka trojprstého (*Picoides tridactylus)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.13. Udržať populáciu kuvička vrabčieho (*Glaucidium passerinum)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.14. Udržať populáciu jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.15. Udržať populáciu muchárika malého (*Ficedula parva)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.
2.16. Udržať populáciu muchárika bielokrkého (*Ficedula albicollis)* so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.

3. Zabezpečiť adresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Muránska planina – Stolica.

3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 439/2009 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.
3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy

4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ.
Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Dominantný hospodársky spôsob je podrastový jeho maloplošná forma. V ochranných a účelových lesoch sa odporúča hospodáriť účelovým výberom jednotlivou alebou skupinovou formou.

Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
38	B	H	V			505	15	1	110	30	HP	PH	BK	20-50	JD	15-40	SM	10-40	cl	0-10	oi	0-10						
38	B	H	V			605	15	1	110	30	MP	PH	SM	20-60	JD	20-40	BK	20-40	sc	0-20	cl	0-10	jb	0-5				
38	B	O	V		b	628	15	2	160	99	SU	JU	BK	25-45	SM	15-35	JD	15-35	cl	5-20	jb	10-25	sc	0-10				
38	B	O	V		b	719	15	2	160	99	SU	JU	SM	60-95	jb	1-20	jd	1-10	bk	0-10	jh	1-20	br	0-10				
38	B	O	V		b	719	21	2	160	99	SU	JU	SM	60-95	jb	1-20	jd	1-10	bk	1-15	jh	1-20	br	0-10				
38	B	O	V		d	596	15	2	150	99	SU	JU	BK	35-50	JD	15-35	sm	10-35	cl	5-25	sc	0-10						
38	B	O	V		d	596	18	1	160	99	SU	JU	BK	35-50	JD	15-35	sm	10-40	cl	5-25	sc	0-10						
38	B	O	V		d	596	70	2	160	99	SU	JU	BK	35-50	JD	15-35	sm	10-25	cl	5-25	sc	0-10						
38	B	O	V		d	694	15	2	150	99	SU	JU	SM	30-50	JD	20-40	BK	15-35	jh	5-15	sc	0-10	ol	0-10				
38	B	O	V		d	696	15	2	150	99	SU	JU	BK	30-60	JD	20-40	SM	10-40	cl	5-25	sc	0-10	ol	0-10				
38	B	O	V		d	696	21	2	150	99	SU	JU	BK	30-60	JD	20-40	SM	10-40	cl	5-25	sc	0-10	ol	0-10				
39		H	V			402	62	3	120	30	MP		BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	0-30	bo	0-25	sm	0-10	lp	0-20	ol	0-30
39		H	V			402	71	3	120	30	MP		BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	1-30	bo	0-25	sm	0-10	lp	0-20	ol	0-30
39		H	V			402	97	3	120	30	MP		BK	60-90	JH	5-20	jd	0-20	sc	0-30	bo	0-25	oi	0-10	lp	0-20	ol	0-30
39		H	V			502	15	3	110	30	MP		BK	20-50	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	10-40	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			502	16	3	110	40	MP		BK	20-50	JD	10-50	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	10-40	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			502	18	3	110	30	MP		BK	20-50	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	10-40	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			502	62	3	120	30	MP		BK	50-90	jd	1-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-10	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			502	65	3	120	40	MP		BK	40-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-20	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			502	70	3	120	30	MP		BK	40-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-20	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			502	71	3	120	30	MP		BK	40-80	jd	1-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-10	sc	1-30	bo	0-10

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
39		H	V			502	97	3	120	30	MP		BK	50-80	jd	1-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-10	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V			511	15	3	100	30	MP		BK	30-60	JD	15-40	SM	10-40	sc	0-20	jh	0-15	js	0-15	bh	0-10		
39		H	V			511	18	3	100	30	MP		BK	30-60	JD	1-30	SM	10-30	sc	0-20	jh	0-15	js	0-15	bh	0-10		
39		H	V			511	62	3	110	30	MP		BK	40-80	JD	1-30	sm	1-30	sc	0-20	jh	0-15	js	0-15	bh	0-10		
39		H	V			511	65	3	110	40	MP		BK	30-60	JD	15-40	SM	10-30	sc	0-20	jh	0-15	js	0-15	bh	0-10		
39		H	V			511	70	3	110	30	MP		BK	30-60	JD	10-40	SM	10-30	sc	0-20	jh	0-15	js	0-15	bh	0-10		
39		H	V			511	71	3	110	30	MP		BK	40-80	JD	1-30	sm	1-30	sc	0-20	jh	0-15	js	0-15	bh	0-10		
39		H	V			511	97	3	110	30	MP		BK	40-80	JD	1-30	sm	1-30	sc	0-20	jh	1-20	js	0-20	bh	0-10		
39		H	V			516	18	3	110	30	MP		BK	20-50	JD	10-40	sm	5-40	sc	0-10	jh	5-30	js	0-25	ol	0-25		
39		H	V			516	62	3	120	30	MP		BK	50-80	jd	1-30	sm	0-20	sc	0-10	jh	5-30	js	0-25	ol	0-25		
39		H	V			516	70	3	120	30	MP		BK	40-60	JD	10-40	sm	5-40	sc	0-10	jh	5-30	js	0-25	ol	0-25		
39		H	V			602	15	3	120	30	MP		BK	20-50	JD	20-50	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	10-40	sc	1-30	bo	0-10
39		H	V			602	18	3	120	30	MP		BK	20-50	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	10-40	sc	1-30	bo	0-10
39		H	V			602	70	3	120	30	MP		BK	30-60	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	5-30	sc	1-30	bo	0-10
39		H	V			611	15	3	110	30	MP		BK	10-40	JD	10-50	SM	30-60	sc	0-20	jh	0-15	ol	0-10				
39		H	V			611	18	3	110	30	MP		BK	10-40	JD	10-50	SM	30-60	sc	0-20	jh	0-15	ol	0-10				
39		H	V	t		402	62	3	120	60	MP	JV	BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	0-30	bo	0-25	sm	0-10	lp	0-20	ol	0-30
39		H	V	t		402	71	3	120	60	MP	JV	BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	1-30	bo	0-25	sm	0-10	lp	0-20	ol	0-30
39		H	V	t		502	15	3	110	60	MP	JV	BK	20-50	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	10-40	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V	t		502	70	3	120	60	MP	JV	BK	40-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-20	sc	0-20	bo	0-10
39		H	V	t		602	15	3	120	60	MP	JV	BK	20-50	JD	20-50	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	10-40	sc	1-30	bo	0-10
39		H	V	t		602	18	3	120	60	MP	JV	BK	20-50	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	10-40	sc	1-30	bo	0-10
39		O	V		a	201	95	3	180	99	SU	JU	DZ	40-80	BK	5-30	hb	0-20	jm	0-30	lp	0-30	br	0-10	bx	0-20	ol	0-30

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
39		O	V		a	217	95	3	160	99	SU	JU	DB	40-70	BK	5-30	CL	10-40	ol	1-20	hb	0-20						
39		O	V		a	317	83	3	180	99	SU	JU	BK	10-50	dz	1-30	LP	20-50	JM	5-30	js	0-20	jh	0-20	hb	0-20	ol	0-25
39		O	V		a	317	94	3	180	99	SU	JU	BK	20-50	DZ	5-30	LP	1-40	JM	1-30	js	0-20	jh	0-20	hb	10-	ol	0-25
39		O	V		b	769	15	3	150	99	SU	JU	SM	60-80	JB	1-20	JH	1-20	mk	0-10	jd	0-10	bk	0-10				
39		O	V		d	392	62	3	180	99	SU	JU	BK	50-90	DZ	5-30	hb	0-20	jm	0-30	lp	5-30	ol	0-20	mk	0-20		
39		O	V		d	492	62	3	180	99	SU	JU	BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	0-20	bo	0-20	lp	0-20	mk	0-20	ol	0-30
39		O	V		d	492	70	3	170	99	SU	JU	BK	60-90	JH	5-20	jd	0-20	sc	0-20	bo	0-20	lp	0-20	sm	0-10	ol	0-30
39		O	V		d	492	71	3	180	99	SU	JU	BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	0-20	bo	0-20	lp	0-20	mk	0-20	ol	0-30
39		O	V		d	492	97	3	180	99	SU	JU	BK	60-90	JH	5-20	jd	0-20	sc	0-20	bo	0-20	lp	0-20	mk	0-20	ol	0-30
39		O	V		d	592	16	3	160	99	SU	JU	BK	30-60	JD	20-50	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sc	1-30	bo	0-25	sm	1-30
39		O	V		d	592	18	3	160	99	SU	JU	BK	30-60	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sc	1-30	bo	0-25	sm	1-30
39		O	V		d	592	65	3	170	99	SU	JU	BK	50-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	oi	0-20	sm	1-20		
39		O	V		d	592	70	3	170	99	SU	JU	BK	50-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	oi	0-20	sm	1-20		
39		O	V		d	592	97	3	180	99	SU	JU	BK	50-80	jd	1-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	oi	0-20				
39		O	V		d	692	15	3	160	99	SU	JU	BK	20-40	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	10-40	SC	5-30	bo	0-20
39		O	V		d	692	18	3	170	99	SU	JU	BK	20-40	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SM	10-40	SC	5-30	bo	0-20
39		O	V	b	a	301	97	5	180	98			BK	60-90	dz	1-30	hb	0-20	jm	0-30	lp	5-30	ol	0-30	mk	0-20	bo	0-10
39		O	V	b	a	317	88	5	140	98			BK	20-50	dz	1-30	LP	1-40	JM	1-30	js	0-20	jh	0-20	hb	10-	ol	0-25
39		O	V	b	a	401	97	5	180	98			BK	60-90	JH	5-20	jd	0-20	lp	0-20	mk	1-25	oi	0-20	ol	0-30		
39		O	V	b	a	417	97	5	180	98			BK	20-50	JD	5-30	LP	10-50	JH	5-30	js	0-20	jm	0-20	hb	0-10	ol	0-25
39		O	V	b	a	501	23	5	180	98			BK	30-60	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-10	sc	10-	bo	0-20
39		O	V	b	a	501	65	5	170	98			BK	40-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	oi	1-30	sm	1-20		
39		O	V	b	a	501	71	5	180	98			BK	50-80	jd	5-30	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	oi	1-30				

Lesná oblasť	Pod- oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%
39		O	V	b	a	601	23	5	170	98			BK	20-50	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	SC	20-50	sm	1-30	bo	0-20
39		O	V	b	d	492	65	5	180	98			BK	60-90	JH	5-20	JD	1-30	sc	0-20	bo	0-20	lp	0-20	ol	0-30		
39		O	V	b	d	492	71	5	180	98			BK	60-90	jh	1-20	jd	0-20	sc	0-20	bo	0-20	lp	0-20	mk	0-20	ol	0-30
39		O	V	b	d	592	16	5	160	98			BK	30-60	JD	20-50	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sc	1-30	bo	0-25	sm	1-30
39		O	V	b	d	592	23	5	170	98			BK	30-60	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sc	10-40	bo	0-25	sm	0-20
39		O	V	b	d	596	65	5	170	98			BK	40-60	JD	15-40	jh	10-40	js	0-30	ol	0-30	oi	1-30				
39		O	V	b	d	596	69	5	170	98			BK	40-60	JD	15-40	jh	10-40	js	0-30	ol	0-30	oi	0-20				
39		U	V		f	502	70	3	120	60	SU	JU	BK	40-80	JD	10-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-20	sc	0-20	bo	0-10
39		U	V		f	502	71	3	120	60	SU	JU	BK	40-80	jd	1-40	jh	5-30	js	0-30	ol	0-30	sm	0-10	sc	1-30	bo	0-10

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (Tetrao urogallus) na úrovni minimálne 30 kohútov.			
1.1.1.	Zabezpečiť zachovanie a ochranu hniezdnych a významných potravných biotopov hlucháňa hôrneho bez zásahu v piatom stupni ochrany a dôslednom zvážení akýchkoľvek zásahov do porastov mimo 5.teho stupňa	EFP4	VP
1.1.2.	Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských holí	EFP4,EFP5	VP
1.1.3.	Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú ochrannými lesmi prekategorizovať na lesy osobitného určenia	EFP4	VP
1.1.4.	Obnovu lesných porastov priľahlých k EFP4 v prípade potreby vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	EFP5	VP
1.1.5.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
1.1.6.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu	EFP4	VP
1.1.7.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zvážnic	EFP4	VP
1.1.8.	Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany	CHVU	VP
1.1.9.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	CHVU	VP
1.1.10.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	CHVU	VP
1.1.11.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	CHVU	VP
1.1.12.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	CHVU	VP
1.1.13.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	CHVU	SP
1.1.14.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	CHVU	SP
Operatívny cieľ č. 1.2. Udržať podmienky pre hniezdenie tetrova hoľniaka (Tetrao tetrix) na všetkých jeho historických a recentne opustených lokalitách priľahlých k CHVÚ Nízke Tatry.			
1.2.1.	V spolupráci s užívateľmi a vlastníkmi vykonať manažment hniezdnych a potravných biotopov na jeho historických a recentne opustených hniezdiskách	EFP6	VP
1.2.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie vybraných lokalít vhodnou formou pre tetrova hoľniaka	EFP6	VP
1.2.3.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku (napr. les), vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie.	EFP6	VP
1.2.4.	Každoročný monitoring celej populácie tetrova hoľniaka	EFP6	VP
1.2.5.	Zabezpečiť doplnenie vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk	EFP6	SP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
1.2.6.	Vylúčiť realizáciu investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality	EFP6	VP
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať úroveň populácie žltochvosta hôrneho (Phoenicurus phoenicurus) na úrovni minimálne 100 obsadených revírov.			
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdnych lokalít žltochvosta hôrneho	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v danom poraste dostatočný podiel porastov starších ako 80 rokov, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvavaných PSL	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP3, EFP4, EFP5	VP
1.3.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP3, EFP4, EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu sokola sťahovavého (Falco peregrinus) na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených revírov.			
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdnych teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	CHVÚ	VP
2.1.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	EFP3	VP
2.1.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	CHVÚ	VP
2.1.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícii do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	CHVÚ	VP
2.1.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.1.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu pôtika kapcavého (Aegolius funereus) na priemernej úrovni minimálne 105 obsadených revírov.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.2.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.2.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1-EFP5	VP
2.2.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1-EFP5	VP
2.2.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.2.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.2.6.	Na lokalitách kľúčových pre výskyt pôtika zabezpečiť ochranu rozsiahlejších lesných porastov	EFP1-EFP5	VP
2.2.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	EFP1-EFP5	VP
2.2.8.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1-EFP5	NP
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať populáciu orla skalného (Aquila chrysaetos) na priemernej úrovni minimálne 8 obsadených revírov.			
2.3.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdnych okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	EFP2	VP
2.3.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	EFP2	VP
2.3.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	EFP1-EFP5	SP
2.3.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.3.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícii do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	CHVÚ	VP
2.3.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVÚ	VP
2.3.7.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	EFP1-EFP5	VP
2.3.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.3.9.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	CHVU	SP
Operatívny cieľ č. 2.4. Udržať populáciu výra skalného (Bubo bubo) na priemernej úrovni minimálne 4 obsadených revírov.			
2.4.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	EFP1-EFP5	VP
2.4.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	CHVU	VP
2.4.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	CHVÚ	VP
2.4.4.	Zabezpečiť inštaláciu zábran na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk	CHVU	VP
2.4.5.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám	CHVU	VP
Operatívny cieľ č. 2.5. Udržať populáciu bociana čierneho (Ciconia nigra) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.5.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdnych okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	CHVU	VP
2.5.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	EFP1-EFP5	VP
2.5.3.	V okolí hniezd zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochranných zón	EFP1-EFP5	VP
2.5.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.5.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícii do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP1-EFP5	VP
2.5.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP1-EFP5	VP
2.5.7.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	EFP1-EFP5	VP
2.5.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	EFP1-EFP5	VP
2.5.9.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	EFP1-EFP5	SP
2.5.10.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	EFP1-EFP5	SP
Operatívny cieľ č. 2.6. Udržať populáciu včelára lesného (Pernis apivorus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.6.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdnych okrskov včelára lesného	CHVU	VP
2.6.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	EFP1-EFP5	VP
2.6.3.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.6.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	CHVU	SP
2.6.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	CHVU	VP
2.6.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	EFP1-EFP5	VP
2.6.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP1-EFP5	SP
2.6.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP1-EFP5	NP
2.6.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	CHVÚ	VP
2.6.10.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP1-EFP5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 2.7. Udržať populáciu lelka lesného (Caprimulgus europaeus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	CHVÚ	VP
2.7.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.7.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín	EFP6	VP
Operatívny cieľ č. 2.8. Udržať populáciu žlny sivej (Picus canus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.8.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.8.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.8.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.8.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.8.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	CHVÚ	VP
2.8.6.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP1-EFP5	VP
2.8.7.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP1-EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.9. Udržať populáciu sovy dlhochvostej (Strix uralensis) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.9.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.9.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.9.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.9.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km^2 v porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky	EFP5	VP
2.9.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.9.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej	CHVÚ	VP
2.9.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	CHVÚ	NP
Operatívny cieľ č. 2.10. Udržať populáciu ďatľa bielochrbtého (Dendrocopos leucotos) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.10.1.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón	EFP1-EFP5	VP
2.10.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1-EFP5	VP
2.10.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.10.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.10.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého	CHVU	VP
2.10.6.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.10.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP1-EFP5	VP
2.10.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP1-EFP5	VP
2.10.9.	Zabezpečiť dostatočný podiel mŕtvého dreva v porastoch, ktoré sú kľúčovými hniezdiskami ďatľa bielochrbtého	EFP1-EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.11. Udržať populáciu tesára čierneho (Dryocopus martius) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.11.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.11.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1-EFP5	VP
2.11.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.11.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.11.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.11.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	CHVÚ	VP
2.11.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1-EFP5	NP
Operatívny cieľ č. 2.12. Udržať populáciu ďubníka trojprstého (Picoides tridactylus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.12.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.12.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	EFP1-EFP5	VP
2.12.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.12.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.12.5.	Zabezpečiť ochranu lesných porastov s vyššou denzitou ďubníka	EFP1-EFP5	VP
2.12.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďubníka	EFP1-EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.13. Udržať populáciu kuvička vrabčieho (Glaucidium passerinum) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.13.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
2.13.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1-EFP5	VP
2.13.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.13.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.13.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.13.6.	Na lokalitách kľúčových pre výskyt pôtika zabezpečiť ochranu rozsiahlejších lesných porastov	EFP1-EFP5	VP
2.13.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvička	CHVU	VP
2.13.8.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP1-EFP5	NP
Operatívny cieľ č. 2.14. Udržať populáciu jariabka hôrneho (Bonasa bonasia) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.14.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.14.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.14.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	EFP1-EFP5	VP
2.14.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP1-EFP5	VP
2.14.5.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	EFP1-EFP5	VP
2.14.6.	Vylúčiť lov na jariabka v CHVÚ	EFP1-EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 2.15. Udržať populáciu muchárika malého (Ficedula parva) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.15.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1-EFP5	VP
2.15.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVÚ	VP
2.15.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	EFP1-EFP5	VP
2.15.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	EFP1-EFP5	VP
2.15.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika malého	CHVÚ	VP
2.15.6.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.15.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP1-EFP5	VP
2.15.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP1-EFP5	VP
2.15.9.	Zabezpečiť dostatočný podiel mŕtveho dreva v porastoch, ktoré sú kľúčovými hniezdiskami muchárika malého	EFP1-EFP5	VP

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
Operatívny cieľ č. 2.16. Udržať populáciu muchárika bielokrkého (Ficedula albicollis) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.			
2.16.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	EFP1-EFP5	VP
2.16.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	EFP1-EFP5	VP
2.16.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	CHVU	VP
2.16.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	CHVÚ	VP
2.16.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkého	CHVU	VP
2.16.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvavaných PSL	EFP1-EFP5	VP
2.16.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	EFP1-EFP5	SP
2.16.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP1-EFP5	VP
Operatívny cieľ č. 3.1. Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 439/2009 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.			
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 439/2009 Z.z. a platnou legislatívou	CHVÚ	VP
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 439/2009 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Muránska Planina-Stolica	CHVÚ	VP
Operatívny cieľ č. 3.2. Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy			
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	VP
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Muránska Planina-Stolica naráža na legislatívne prekážky	CHVÚ	VP
3.2.3.	Pravidelne (minimálne raz za 10 rokov) aktualizovať program starostlivosti o CHVÚ Muránska Planina-Stolica	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	VP
4.1.2.	Pri investíciach do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	VP
4.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať informačné tabule, vyhliadkové miesta za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	VP
4.1.4.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	VP
4.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	VP
4.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií.	CHVÚ	VP
4.1.7.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Muránskej planiny a Stolice v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	SP
4.1.8.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP
Operatívny cieľ č. 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVU	CHVÚ	VP
4.2.2.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	VP
4.2.3.	V prípade záujmu/potreby vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov s väčšími obmedzeniami (pozemky v piatom stupni ochrany, resp. spadajúce do iných foriem prísnejšej ochrany) za pozemky s menšími obmedzeniami v hospodárení, resp. iné náhrady za obmedzeni obhospodarovania podľa § 61	CHVÚ	VP

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-01 Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	32000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál potrebný pre výrobu a opravu hniezdnych podložiek (dosky, pletivo, klince, šrúby, objímky a pod.), zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-02 Ochrana okolia hniezd dravcov, sov a bociana čierneho
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	48500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	GPS, zariadenia na práce vo výške na stromoch (stupačky, laná, karabíny a pod.), fotoaparát.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-03 Ochrana vtáctva v lesoch Muránskej planiny - Stolica v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 1, EFP 3, EFP 5
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Rok 2016 – 2025 v čase obnovy PSL
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu/projektov, t.j. organizácia s odbornosťou pre vyhotovenie PSL v spolupráci

	s organizáciou ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR a MPRV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	276000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2026 po ukončení obnovy všetkých PSL v území alebo roky 2018, 2023, 2026, t.j. rok po obnove príslušných PSL.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-04 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. v energetickom sektore
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	90000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dodávateľ zabezpečuje technické zábrany ako na stĺpy elektrického vedenia, tak na samotné vedenia (v prípade potreby), vysokozdvižné plošiny, rebríky, techniku pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po skončení stavby nového vedenia, resp. po ošetrení existujúceho vedenia systémom zábran proti zosadaniu, resp. kolízii s vtáctvom.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-05 Obnova a ochrana biotopov tetrova hoľniaka v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP6 a okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody a vlastníci pozemkov, resp. užívatelia
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	450000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zabezpečenie pastvy a úpravy biotopu pre potreby ochrany tetrova hoľniaka
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po ukončení projektu.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov

realizácie projektu	Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-06 Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP4
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2016-2018, 2021-2022, 2024-2025,
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca lesa
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	84000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu PSL, podkladové údaje v GIS
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2027 po ukončení obnovy všetkých PSL v území alebo roky 2017, 2023, 2026, t.j. rok po obnove príslušných PSL.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a PSL so zapracovanými zásadami OP.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-07 Optimalizovanie plánovanej obnovy lesných porastov na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 4
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník či správca lesa
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	80000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC na prípravu projektu, podkladové údaje v GIS, prácu v teréne
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Rok 2021.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a vypracované projekty obnovy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-08 Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	

4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP3, EFP5
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Ďalekohľad, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafón a zariadenie na prehrávanie vtáčích hlasov, GPS, materiál na označenie hniezdneho stromu a PC na písanie podnetov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po ukončení hniezdnej sezóny
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa sumarizujúca počty zistených stromov a počty stromov s dosiahnutou ochranou a súvisiacimi údajmi.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-09 Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 3, EFP 5
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, 2027-2030, 2037-2040
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastníci a správcovia lesných pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	75000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na výrobu búdok (píly, klince, kladivá, dosky) a materiál na lezenie na stromy (skoby, laná, karabíny a pod.).
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021, r. 2031, r. 2041
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po každom období s prijatým projektom na doplnenie búdok pre zlepšenie hniezdnych podmienok..
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-10 Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	EFP 4
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastníci a užívatelia pozemkov
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR

10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	300000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Materiál a zariadenia potrebné pre údržbu trávnych porastov (predovšetkým kosením, pastvou) na kľúčových lokalitách výskytu kritériových druhov. Takisto podpora pre vlastníkov na služby potrebné pre údržbu týchto TTP
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení kalendárneho roku
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

Monitoring bioty územia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-11 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Muránska planina - Stolica a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Muránska planina - Stolica a bezprostredné okolie
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Každoročne po vyhniezdení v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, GPS, diktafóny, pohonné hmoty, potreby na sčítanie vtákov v kolónií čajok, materiál na telemetrické sledovanie vybraných druhov vtáctva.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz príjemcu projektu.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-12 Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetrova hoľniaka
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 6
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	16000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, fotopasce, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po skončení monitoringu

13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu a vedecké publikácie popisujúce význam jednotlivých faktorov.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-13 Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu hlucháňa hôrneho
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 4
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	16000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, fotopasce, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021 po skončení monitoringu
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z monitoringu a vedecké publikácie popisujúce význam jednotlivých faktorov.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-14 Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Muránska planina - Stolica prostredníctvom stráže prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Muránska planina - Stolica
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2016-2045)
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	46500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Monokulárne ďalekohľady, binokulár, zápisník, pohonné hmoty, bločky, terénna obuv, terénne oblečenie, diktafóny.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení hniezdnej sezóny, v prípade telemetrie priebežne
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-15 Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Muránska planina - Stolica verejnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Opatrenia	4.1.4.
4. Priorita	Stredná
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ Muránska planina - Stolica
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017 – 2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	120000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Naprojektovanie a výstavba náučných chodníkov, na vybraných bodoch výstavba pozorovacích veží, výrobu a osadenie informačných panelov, panelov náučného chodníka, vybudovanie parkoviska, vybudovanie a prevádza fotokrytov ako nástroj priblíženia miestnej prírody verejnosti
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	V roku 2021 po ukončení projektu a následne v intervale každých päť rokov
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa a každých päť rokov správa o návštevnosti územia
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-16 Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody alebo vlastník a správca pozemku
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky, Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	92000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Dataprojektor a technika na tlač propagačných a vzdelávacích materiálov.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-17 Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Muránska planina - Stolica v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.

3. Opatrenia	4.1.7., 4.1.8.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Príjemca projektu, t.j. organizácia aktívna v ochrane prírody, resp. organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Dodávateľsky
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	50000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Zariadenia a materiál na prípravu filmu. Podklady na prípravu publikácie o lokalitách pre birdwatching v Muránskej planiny a Stolice a okolí v angličtine a podklady pre menšie články.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa, vydaný film a publikácie
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-18 Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	72000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, štúdií, posúdenia dopadu na CHVÚ, nákup potrebných údajov (napríklad GIS vrstiev a pod.)
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Priebežne po ukončení hodnotenia každého projektu samostatne.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa z hodnotenia každého zámeru samostatne.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-19 Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	55500 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov pre rozhodnutia úradov, terénna obuv, oblečenie, pokutové bločky, zápisníky, fotoaparát,

	ďalekohľady.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-20 Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a tetrova hoľniaka
2. Príslušný operatívny cieľ	
3. Opatrenia	
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	EFP 4, EFP 6
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020, po zrealizovaní opatrení priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné poľovné združenia
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR, MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	45000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Fotopasce, ďalekohľady, podklady pre úpravu plánu lovu a chovu, poľovnícke potreby.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa v 2021 po skončení projektu a následne každoročne po skončení sezóny.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-21 Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	3.2.
3. Opatrenia	3.2.1. a 3.2.2.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	2017-2020
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody, príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MŽP SR a MP RV SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	20000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	Stolný počítač pre vypracovanie štúdií, podkladové dáta potrebné pre expertov podieľajúcich sa na štúdiách pre ŠOP SR.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	R. 2021
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečné správy, prípadne zmeny legislatívy.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 326/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 274/2009 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-22 Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach

	participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1. a 4.2.
3. Opatrenia	4.1.1., 4.2.1., a 4.2.3.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVU
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia aktívna v ochrane prírody, organizácia ochrany prírody
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	63000 €
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, pozvánok, dataprojektor, plátno na prezentáciu a priestory na realizáciu workshopov a stretnutí.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

1. Názov projektu a kód	SKCHVU017-23 Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Muránska planina - Stolica
2. Príslušný operatívny cieľ	4.2.
3. Opatrenia	4.2.4.
4. Priorita	Vysoká
5. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
6. Dátum začiatku a ukončenia opatrenia	Priebežne
7. Spôsob riadenia	Organizácia ochrany prírody a príslušné úrady
8. Spôsob realizácie	Svojpomocne
9. Zodpovednosť za realizáciu	MZP SR
10. Celkové náklady na realizáciu opatrenia	63000 € Náklady na zamestnancov, externistov pripravujúcich zámenné zmluvy, na zameranie pozemkov a administratívne poplatky.
11. Špecifikácia potrebného technického vybavenia, času a dĺžky obdobia jeho potreby	PC a vybavenie potrebné na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k zámenným zmluvám a pozemkom a zariadenia pre geometrické vymeranie zamieňaných pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie.
12. Určenie obdobia pre vyhodnotenie výsledkov plnenia úloh	Každoročne po skončení kalendárneho roku.
13. Spôsob vyhodnotenia projektu	Záverečná správa.
14. Požiadavky na zabezpečenie BOZP a akékoľvek právne a organizačné záväzky vzťahujúce sa na pracovníkov a ostatných osôb zapojených do realizácie projektu	Zákon NR SR č. 330/1996 Z.z. v znení neskorších predpisov Zákon č. 543/2002 Z.z. v znení neskorších predpisov Vyhláška č. 439/2009 Z.z.

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2016 – 2031)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€) 2016	Rok (€) 2017	Rok (€) 2018	Rok (€) 2019	Rok (€) 2020	Rok (€) 2021	Rok (€) 2022	Rok (€) 2023	Rok (€) 2024	Rok (€) 2025	Rok (€) 2026	Rok (€) 2027	Rok (€) 2028	Rok (€) 2029	Rok (€) 2030	Rok (€) 2031
SKCHVU017-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Muránska planina - Stolica	3000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU017-02	Ochrana okolia hniezd dravcov, sov a bociana čierneho	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU017-03	Ochrana vtáctva v lesoch Muránskej planiny v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	27600	27600	27600	27600	27600	27600	27600	27600	27600	27600	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU017-05	Ochrana biotopov tetrova hoľniaka v CHVÚ Muránska planina - Stolica	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000
SKCHVU017-06	Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia	12000	12000	12000	0	0	12000	12000	0	12000	12000	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-07	Optimalizovanie plánovanej obnovy lesných porastov na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica	0	20000	20000	20000	20000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-08	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Muránska planina - Stolica	5000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU017-09	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Muránska planina - Stolica	0	10000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	10000	5000	5000	5000	0
SKCHVU017-10	Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Muránska planina - Stolica	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000
SKCHVU017-11	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Muránska planina - Stolica a jeho hniezdnej úspešnosti	5000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
SKCHVU017-12	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetrova hoľniaka	0	4000	4000	4000	4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
SKCHVU017-13	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu hlucháňa hôrneho	0	4000	4000	4000	4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-14	Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Muránska planina - Stolica prostredníctvom stráže prírody	3000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU017-15	Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Muránska planina - Stolica verejnosti	0	50000	30000	20000	20000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-16	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Muránska planina - Stolica	10000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	10000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU017-17	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Muránska planina - Stolica v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov	0	20000	10000	10000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-18	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Muránska planina - Stolica	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	5000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU017-19	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Muránska planina - Stolica	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	5000	1500	1500	1500	1500	1500
SKCHVU017-20	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a tetrova hoľniaka	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	5000	0	0	0	0	5000	0
SKCHVU017-21	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Muránska planina - Stolica	0	5000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU017-22	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Muránska planina - Stolica	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU017-23	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Muránska planina - Stolica	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
	Spolu (€)	118600	205100	170100	148100	148100	87100	87100	75100	87100	92100	62000	57500	52500	52500	57500	47500

Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2032 – 2045)

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	**2016-45**
SKCHVU017-01	Údržba hniezd dravcov a bocianov čiernych v CHVÚ Muránska planina - Stolica	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	32000
SKCHVU017-02	Ochrana okolia hniezd dravcov, sov a bociana čierneho	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	48500
SKCHVU017-03	Ochrana vtáctva v lesoch Muránskej planiny v spolupráci s lesníckymi organizáciami v rámci PSL	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	276000
SKCHVU017-04	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	90000
SKCHVU017-05	Ochrana biotopov tetrova hoľniaka v CHVÚ Muránska planina - Stolica	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	450000
SKCHVU017-06	Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	84000
SKCHVU017-07	Optimalizovanie plánovanej obnovy lesných porastov na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho v CHVÚ Muránska planina - Stolica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	80000
SKCHVU017-08	Ochrana hniezdnych stromov dutinových hniezdičov v CHVÚ Muránska planina - Stolica	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	92000
SKCHVU017-09	Zlepšenie hniezdnych podmienok pre dutinové hniezdiče v hospodárskych lesoch CHVÚ Muránska planina - Stolica	0	0	0	0	0	10000	5000	5000	5000	0	0	0	0	0	75000
SKCHVU017-10	Podpora aktívneho využívania trávnych porastov a pre prírodu vhodných foriem hospodárenia v CHVÚ Muránska planina - Stolica	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	300000
SKCHVU017-11	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Muránska planina - Stolica a jeho hniezdnej úspešnosti	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	92000
SKCHVU017-12	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu tetrova hoľniaka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16000
SKCHVU017-	Monitoring negatívnych faktorov obmedzujúcich populáciu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16000

Kód projektu	Názov projektu	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	**2016-45**
13	hlucháňa hôrneho															
SKCHVU017-14	Usmernenie návštevnosti v CHVÚ Muránska planina - Stolica prostredníctvom stráže prírody	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	46500
SKCHVU017-15	Priblíženie prírodných hodnôt v CHVÚ Muránska planina - Stolica verejnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	120000
SKCHVU017-16	Posilnenie ekovýchovy a poznania o význame územia v CHVÚ Muránska planina - Stolica	2000	2000	2000	2000	10000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	10000	92000
SKCHVU017-17	Zvýšenie povedomia o prírodných hodnotách CHVÚ Muránska planina - Stolica v zahraničí s cieľom pritiahnutia návštevníkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50000
SKCHVU017-18	Zhodnotenie dopadu nových zámerov a plánovaných činností na CHVÚ Muránska planina - Stolica	2000	2000	2000	2000	5000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	5000	72000
SKCHVU017-19	Zlepšenie kontroly plnenia priorít ochrany prírody a zásad, legislatívy a pravidiel hospodárenia v CHVÚ Muránska planina - Stolica	1500	1500	1500	1500	5000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	55500
SKCHVU017-20	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a tetrova hoľniaka	0	0	0	5000	0	0	0	0	5000	0	0	0	0	5000	45000
SKCHVU017-21	Zhodnotenie celkového legislatívneho rámca obmedzujúceho a upravujúceho ochranu v CHVÚ Muránska planina - Stolica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20000
SKCHVU017-22	Organizácia workshopov a stretnutí s vlastníkmi a užívateľmi pôdy o možnostiach participácie a vypracovania projektov pre ochranu prírody v CHVÚ Muránska planina - Stolica	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	63000
SKCHVU017-23	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Muránska planina - Stolica	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	63000
	Spolu (€)	47500	47500	47500	52500	62000	57500	52500	52500	57500	47500	47500	47500	47500	63500	2278500

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

4.1. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	Dlhodobé ciele			
1.	Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu Tetrao urogallus, Tetrao tetrix a Phoenicurus phoenicurus	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2.	Zachovať súčasný priaznivý stav druhov vtákov Falco peregrinus, Aegolius funereus, Aquila chrysaetos, Bubo bubo, Ciconia nigra, Pernis apivorus, Caprimulgus europaeus, Strix uralensis, Picus canus, Dendrocopos leucotos, Dryocopus martius, Picoides tridactylus, Glaucidium passerinum, Bonasa bonasia, Ficedula parva, Ficedula albicollis	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3.	Zabezpečiť a dresný legislatívny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Muránska planina – Stolica.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činnosti v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
4.	Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
	Operatívne ciele			
1.1.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho (Tetrao urogallus) na úrovni minimálne 30 kohútov.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.	Udržať podmienky pre hniezdenie tetrova hoľniaka (Tetrao tetrix) na všetkých jeho historických a recentne opustených lokalitách priľahlých k CHVÚ Nízke Tatry.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie žltochvosta hôrneho (Phoenicurus phoenicurus) na úrovni minimálne 100 obsadených revírov	Zistený počet párov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.	Udržať populáciu sokola sťahovavého (Falco peregrinus) na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.	Udržať populáciu pôtika kapcavého (Aegolius funereus) na priemernej úrovni minimálne 105 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.	Udržať populáciu orla skalného (Aquila chrysaetos) na priemernej úrovni minimálne 8 obsadených revírov.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.	Udržať populáciu výra skalného (Bubo bubo) na priemernej úrovni minimálne 4 obsadených revírov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.	Udržať populáciu bociana čierneho	Zistený počet párov	Záznamy	Plní sa (ak sú

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	(Ciconia nigra) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.		z monitoringu zadané do databázy	každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.	Udržať populáciu včelára lesného (Pernis apivorus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.	Udržať populáciu lelka lesného (Caprimulgus europaeus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.	Udržať populáciu žlny sivej (Picus canus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.	Udržať populáciu sovy dlhochvostej (Strix uralensis) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.10.	Udržať populáciu ďatľa bielochrbtého (Dendrocopos leucotos) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.11.	Udržať populáciu tesára čierneho (Dryocopus martius) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.12.	Udržať populáciu ďubníka trojprstého (Picoides tridactylus) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.13.	Udržať populáciu kuvička vrabčieho (Glaucidium passerinum) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.14	Udržať populáciu jariabka hôrneho (Bonasa bonasia) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.15.	Udržať populáciu muchárika malého (Ficedula parva) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.16.	Udržať populáciu muchárika bielokrkého (Ficedula albicollis) so zmenami početnosti nepresahujúcimi 20 % oproti stavu v r. 2010	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.17.	Udržať populáciu muchára sivého (Muscicapa striata) na priemernej úrovni minimálne 500 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

	Štruktúra programu starostlivosti	**Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti**	**Spôsob overenia**	**Stav realizácie**
3.1.	Zabezpečiť aktualizáciu vyhlášky č. 439/2009 Z. z. s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam adresných zakázaných činnosti v úprave	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
3.2.	Vyhodnotiť adresnosť legislatívneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a presadiť potrebné úpravy	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Legislatívne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.1.	Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
4.2.	Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva	Správy z aktivít praktickej ochrany vtáctva	Plní sa / Neplní sa
	Opatrenia			
1.1.1.	Zabezpečiť zachovanie a ochranu hniezdnych a významných potravných biotopov hlucháňa hôrneho bez zásahu v piatom stupni ochrany a dôslednom zvážení akýchkoľvek zásahov do porastov mimo 5.teho stupňa	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.2.	Zabezpečiť, aby sa nezalesňovali existujúce okraje horských holí	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.3.	Všetky hospodárske lesy, ktoré nie sú ochrannými lesmi prekategorizovať na lesy osobitného určenia	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.4.	Obnovu lesných porastov priľahlých k EFP4 v prípade potreby vykonávať spôsobom vhodným pre hlucháňa	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.5.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.6.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a väčších stredísk cestovného ruchu	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7.	Vylúčiť výstavbu ďalších lesných ciest a zvážnic	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8.	Investície do mäkkých foriem cestovného ruchu dôsledne posúdiť z pohľadu dopadu na predmet ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.9.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.1.10.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.11.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.12.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení a existujúce ošetriť prvkami pre zabránenie kolízií s vtáctvom alebo ich umiestniť pod zem	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
1.1.13.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.14.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.1.	V spolupráci s užívateľmi a vlastníkmi vykonať manažment hniezdnych a potravných biotopov na jeho historických a recentne opustených hniezdiskách	Rozloha vhodných biotopov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie vybraných lokalít vhodnou formou pre tetrova hoľniaka	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.2.3.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku (napr. les), vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie.	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.4.	Každoročný monitoring celej populácie tetrova hoľniaka	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.5.	Zabezpečiť doplnenie vhodných druhov drevín (bobuľonosné, breza, jelša, jarabina) ich výsadbou a zabezpečiť ochranu mravenísk	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.6.	Vylúčiť realizáciu investičných zámerov ohrozujúcich hniezdne lokality	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.3.	Zabezpečiť každoročne monitoring vybranej vzorky hniezdnych lokalít žltochvosta hôrneho	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.4.	Ak nie je možné pri spracúvaní kalamít ponechať v danom poraste dostatočný podiel porastov starších ako 80 rokov, potom je potrebné pri spracúvaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy			
1.3.5.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvavaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdnych teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.2.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.1.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 500 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícii do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.6.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.2.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o	Stanoviská, rozhodnutia príslušných	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		ochrane	úradov, organizácie OP	
2.2.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.6.	Na lokalitách kľúčových pre výskyt pôtika zabezpečiť ochranu rozsiahlejších lesných porastov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie pôtika	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.8.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdnych okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.3.3.	V okolí hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v prípade potreby	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.3.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.3.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícii do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.7.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.3.9.	Usmerniť fotografovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezda výra skalného	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.4.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmet ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.4.4.	Zabezpečiť inštaláciu zábran na stĺpy elektrického vedenia 22 kV v blízkosti hniezdísk	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.4.5.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.5.1.	Zabezpečiť monitoring vybranej vzorky hniezdnych okrskov bociana čierneho každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.5.3.	V okolí hniezd zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.5.4.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.5.5.	Dôsledne posúdiť dopad investícii do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.7.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.8.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.5.9.	Vylúčiť negatívne zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.10.	Usmerniť fotografovanie bocianov čiernych v blízkosti ich hniezdísk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdnych okrskov včelára lesného	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.6.3.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.6.4.	Dôsledne posúdiť dopad investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	ochrany prírody			
2.6.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.6.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcim kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia	Dĺžka vedení bez zábran / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.6.10.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.7.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.3.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín	Rozloha biotopu v CHVÚ	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.8.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.8.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.6.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.8.7.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby	Počet JPRL so	Schválené PSL	Plní sa / plní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	**Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti**	**Spôsob overenia**	**Stav realizácie**
	a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	zapracovanými zásadami OP		čiastočne / neplní sa
2.9.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.9.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.4.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km2 v porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky	Počet zrealizovaných projektov vyhotovenia búdok	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.9.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.9.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie sovy dlhochvostej	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.10.1.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.10.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.10.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.10.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.10.6.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.10.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	opatreniach uvedené inak			
2.10.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.10.9.	Zabezpečiť dostatočný podiel mŕtvého dreva v porastoch, ktoré sú kľúčovými hniezdiskami ďatľa bielochrbtého	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.11.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.11.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.11.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie tesára	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.11.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.12.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.12.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.12.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.12.5.	Zabezpečiť ochranu lesných porastov s vyššou denzitou ďubníka	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.12.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďubníka	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

	Štruktúra programu starostlivosti	**Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti**	**Spôsob overenia**	**Stav realizácie**
2.13.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.13.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.13.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.13.5.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.13.6.	Na lokalitách kľúčových pre výskyt kuvička zabezpečiť ochranu rozsiahlejších lesných porastov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.13.7.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvička	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.13.8.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.14.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.14.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.14.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.14.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.14.5.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvavaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.14.6.	Vylúčiť lov na jariabka v CHVÚ	Zmena poľovej vyhlášky	Schválená vyhláška	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.2.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.15.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o	Stanoviská, rozhodnutia príslušných	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		ochrane	úradov, organizácie OP	
2.15.4.	Zapracovať relevantné opatrenia do PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika malého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.15.6.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.15.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.15.9.	Zabezpečiť dostatočný podiel mŕtveho dreva v porastoch, ktoré sú kľúčovými hniezdiskami muchárika malého	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.16.1.	Pri obnovnej ťažbe zabezpečiť zachovanie dostatočnej rozlohy porastov starších ako 80 rokov rovnomerne rozmiestnených v území podľa vyššie uvedených zásad	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.16.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.16.3.	Vylúčiť aplikáciu insekticídov v lesných porastoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.16.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.16.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkého	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.16.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenie v lese do novovypracúvavaných PSL	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.16.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste ak nie je v tu vymenovaných opatreniach uvedené inak	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.16.8.	Vylúčiť veľkoplošné holoruby	Počet JPRL so	Schválené PSL	Plní sa / plní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	a fragmentáciu lesnými cestami vo väčších celkoch starých bukových, jedľovo-bukových, javorovo-bukových a iných zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	zapracovanými zásadami OP		čiastočne / neplní sa
3.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v PS existujúcou vyhláškou 439/2009 Z.z. a platnou legislatívou	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške 439/2009 Z.z. aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Muránska planina - Stolica	Schválená úprava vyhlášky	Zoznam zakázaných činností	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.1.	Vyhodnotiť či sektorová legislatíva (poľnohospodárska, lesnícka, poľovnícka a i.) umožňuje realizáciu opatrení navrhovaných v PS	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
3.2.2.	Zasadiť sa za zmenu v národnej legislatíve v prípade ak realizácia niektorých opatrení navrhovaných v PS CHVÚ Muránska planina - Stolica naráža na legislatívne prekážky (napríklad zníženie zakmenenia)	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a neviedlo k zmareniu hniezdení	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Muránskej planiny v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť čierne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné posunutie informácií vlastníkom a užívateľom pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.4.	V prípade záujmu vlastníkov zrealizovať výmeny pozemkov	Počet zrealizovaných zámen pozemkov	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Vass, D.,1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy
- Vook, I., 2009. Územný plán veľkého územného celku Prešovského kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Prešov, SAŽP CKP
- Malinovský, V., 2014. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice
- Bél, A., 2009. Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na http://mapserver.geology.sk/pu/
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na http://mapserver.geology.sk/loziska/
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na http://mapserver.geology.sk/zosuvy/
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na http://mapserver.geology.sk/skladky/
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na http://mapserver.geology.sk/hgvrty/
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Vyhláška MŽP SR č. 439/2009 Z.z. zo 17. 9. 2009, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Muránska planina - Stolica, účinná od 1. 11. 2009
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na http://uzemia.enviroportal.sk/
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na http://www.beiss.sk/
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html

- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku
- http://www.putnickemiesta.sk/
- http://www.sazp.sk/slovak/struktura/ceev/DPZ/pramene/pramene.html#mapa

SOS/BirdLife Slovensko (2013). Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.

Literatúra – vymedzenie:

Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.

Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/55008 on 16 October 2015).

Karaska, D. (2002). Bocian čierny (*Ciconia nigra*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Elliott, A., Christie, D.A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). Black Stork (*Ciconia nigra*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/52739 on 28 September 2015).

Hudec, K. (ed.) (1994). Ciconia nigra – Čáp černý. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR a SR. Díl I. Academia, Praha.

Meyburg, B.U., Boesman, P. & Marks, J.S. (2014). Lesser Spotted Eagle (*Clanga pomarina*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/53154 on 15 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Aquila pomarina – Orel křiklavý. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR. Díl II./1 Academia, Praha.

Orta, J., Kirwan, G.M. & Garcia, E.F.J. (2013). European Honey-buzzard (*Pernis apivorus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/52958 on 23 October 2015).

Karaska, D. a Danko, Š. (2002). Včelár lesný (*Pernis apivorus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Karaska, D. a Slobodník, V. (2002). Rybárik obyčajný (*Alcedo atthis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Woodall, P.F. (2001). Common Kingfisher (*Alcedo atthis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/55801 on 16 September 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Alcedo atthis – Ledňáček říční. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.

Demko, M. (2001). Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) na území Slovenska. ŠOP SR, Banská Bystrica.

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Crex crex – Chřástal polný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Taylor, B. & de Juana, E. (2014). Corncrake (*Crex crex*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/53633 on 16 September 2015).

Winkler, H. & Christie, D.A. (2015). Grey-faced Woodpecker (*Picus canus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/56316 on 23 October 2015).

Kropil, R. (2002). Tesár čierny (*Dryocopus martius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). Black Woodpecker (*Dryocopus martius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/56291 on 28 September 2015).

Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/56224 on 17 October 2015).

Pavlík, Š. (2002). Ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Winkler, H., Christie, D.A., Kirwan, G.M. & de Juana, E. (2014). Middle Spotted Woodpecker (*Leiopicus medius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/56223 on 8 October 2015).

Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P., Wood, K.L. & Marks, J.S. (2015). Ural Owl (*Strix uralensis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/55042 on 10 October 2015).

Krištín, A. (2002). Penica jarabá (*Sylvia nisoria*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Aymí, R., Gargallo, G. & de Juana, E. (2015). Barred Warbler (*Sylvia nisoria*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/58954 on 24 September 2015).

Šťastný, K. a Hudec, K. a (2011). Sylvia nisoria – Penice vlašská. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.

Taylor, B. (2006). Red-breasted Flycatcher (*Ficedula parva*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/59057 on 17 October 2015).

Taylor, B. (2006). Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/59049 on 17 October 2015).

Krištín, A. a Kropil, R. (2002). Muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.

Danko, Š. (2002). Lelek obyčajný (*Caprimulgus europaeus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Cleere, N. & Christie, D.A. (2013). European Nightjar (*Caprimulgus europaeus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/55209 on 5 October 2015).

Saniga, M. (2002). Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

de Juana, E. & Kirwan, G.M. (2013). Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/53330 on 30 September 2015).

Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/53434 on 16 September 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Coturnix coturnix – Křepelka polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.

Collar, N. & Christie, D.A. (2013). Common Redstart (*Phoenicurus phoenicurus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/58497 on 19 October 2015).

Kropil, R. (2002). Žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Pavlík, Š. (2002a). Krutohlav obyčajný (*Jynx torquilla*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.

Winkler, H., Christie, D.A. & Kirwan, G.M. (2015). Eurasian Wryneck (*Jynx torquilla*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from http://www.hbw.com/node/56121 on 8 October 2015).

Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Jynx torquilla – Krutihlav obecný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa vlastnícko – užívateľských vzťahov.

6.3. Mapa využitia územia.

6.4. Mapa ekologicko funkčných priestorov.

6.5. Porastová mapa